

IMPULZE

ČASOPIS PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE

NA PULZE

ČASOPIS PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE
ROČNÍK XVII, ČÍSLO 3, SEPTEMBER 2024

Print: ISSN 1337-9208
EV 2836/08

Online: ISSN 1339-3448
EV 185/23/EPP

Periodicita vydávania: štyrikrát ročne

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove
UJ. 17. novembra 15, 080 01 Prešov
IČO 17 070775

Redakcia: Anna Polačková (šéfredaktorka)
Peter Hal'ko (zástupca šéfredaktorky)
email: redakcia@unipo.sk

Redakčná rada: Peter Kónya, Peter Adamišín,
Monika Ivanová, Michal Hospodár, Radoslav Rusňák,
František Franko, Tünde Dzurov Vargová, Iveta Ondriová,
Maroš Šip, Beáta Ružbarská, Martin Makara,
Matúš Ján Capko, Ema Fričeková

Jazyková korekcia: Klaudia Sokolová

Sadzba: Peter Szombathy

Obálka: Peter Hal'ko ml.

Tlač: Ultra Print, s.r.o.

Za obsah príspevkov nezodpovedá redakcia.
Univerzitný časopis NA PULZE je pokračovaním Časopisu
akademickej obce Prešovskej univerzity v Prešove.

Prispievatelia posielajú svoje príspevky e-mailom na adresu
šéfredaktorky časopisu (ak ide o celouniverzitné témy) alebo
na adresy členov redakčnej rady za jednotlivé fakulty, s tým,
že téma príspevku by mala korešpondovať so zameraním
a prácou danej fakulty, ktorú člen redakčnej rady zastupuje.

Kontakty:

Príspevky o PU a všeobecné témy – Anna Polačková
(anna.polackova@unipo.sk)

Príspevky o FF PU – Martin Makara
(martin.makara@smail.unipo.sk)

Príspevky o GTF PU – Michal Hospodár
(michal.hospodar@unipo.sk)

Príspevky o FHPV PU – Monika Ivanová
(monika.ivanova@unipo.sk)

Príspevky o FMEO PU – Tünde Dzurov Vargová
(tunde.dzurovargova@unipo.sk)

Príspevky o PF PU – Radoslav Rusňák
(radoslav.rusnak@unipo.sk)

Príspevky o PBF PU – Maroš Šip
(maros.sip@unipo.sk)

Príspevky o FŠ PU – Beáta Ružbarská
(beata.ruzbarska@unipo.sk)

Príspevky o FZO PU – Iveta Ondriová
(iveta.ondriova@unipo.sk)

Príspevky študentov PU – Matúš Ján Capko
(matusjan.capko@smail.unipo.sk)

Príspevky Erasmus+ – Ema Fričeková
(ema.fricekova@unipo.sk)

**Vážené kolegyně, vážení kolegovia,
milé študentky a milí študenti,**

po horúcich letných mesiacoch otvárame nový akademický rok a po dovolenkách, stážach a brigádach sa pomaly vraciame do každodenných povinností, starostí aj radostí univerzitného života. Ten pritom, rovnako ako doteraz každý, iste nebude jednoduchý. Rozhodne bude najväčšou výzvou plnenie povinností vychádzajúcich z často skloňovaných výkonnostných zmlúv, ktoré dopadajú doslovne na každého z nás. To však iste nebude jediná novota, ovplyvňujúca či dokonca komplikujúca bežný pracovný a študijný režim. Aspoň pri fakultách, nachádzajúcich sa v budove VŠA, ako už iste napovie pohľad na jej začínajúcu rekonštrukciu. Verím však, že napriek obmedzeniam či novým úlohám všetci zvládneme svoje pracovné i študijné povinnosti a nový semester úspešne nielen začneme, ale aj ukončíme.

Všetkým prajem pevné zdravie, optimizmus a úspechy v novom akademickom roku!

Peter KÓNYA
rektor PU

Vydavateľ univerzitného časopisu NA PULZE je prevádzkovateľom, ktorý spracúva osobné údaje podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES. Autori príspevkov majú právo byť označení ako autori a rozhodnúť o spôsobe takejto označenia. V prípade, že autor príspevku zašle do redakcie príspevok, v znení ktorého uvedie svoje autorstvo spolu s menom, priezviskom a akademickým, či vedeckým titulom, s príspevkom budú zároveň zverejnené aj tieto údaje autora. Pravidlá spracúvania osobných údajov sú dostupné na webovom sídle vydavateľa: <http://www.unipo.sk/odkazy/ochrana-os-udajov>. Osobné údaje autorov budú prevádzkovateľom spracúvané najdlhšie rok po skončení vydávania univerzitného časopisu NA PULZE.

OBSAH

na pulze univerzity

S rektorom na začiatku akademického roka.....	2
Dve nové profesorky na PU	5
Dlhoočakávaná rekonštrukcia budovy VŠA.....	6
Univerzita modernizuje svoj posledný internát	8
240 detí na Prešovskej detskej univerzite koplá múza.....	10
Letná škola rusínskeho jazyka a kultúry.....	12
Stretnutie s jubilujúcimi zamestnancami univerzity	14

na fakultách

Exkurzie vo Vyšných Ružbachoch a U. S. Steele	15
Účasť na akademickom pobyte v USA	16
Koniec akademického roka v znamení internacionalizácie.....	17
Významné výstupy duševného vlastníctva Katedry ekológie....	18
Olympizmus stále živý.....	19
Konferencia ukázala silu spolupráce.....	20
BIP Erasmus na univerzite v Olomovci	21
Rusistika pod kirgizským chrbtom Alatau v severnej časti Ťanšanu.....	22
Smrť v literatúre pre deti ako podnet na uvažovanie	24
Filozofia naprieč hranicami	25
Vizitácia AVEPRO za účasti odborníka z GTF.....	25
Výjazdové rokovanie GTF na hrade Šariš	26
Podakovanie profesorky Bilasovej	27
Ďakujeme, pani profesorka!	28

rozhovory

So srdcom v hrudi i na dlani	30
Univerzitná knižnica oslavuje 75. výročie	34

úspešní absolventi

.....	38
-------	----

očami študentov

Doktorandská stáž v meste vzdelanosti	42
Ne/očakávané udalosti na Erasme v Portugalsku.....	43
Erasmus+ v Porte.....	44
Na Erasme sa možno najviac naučíte o sebe samých.....	46
Výskumné zamerania IESP v európskom soc. prostredí.....	48
Vedecké sympóziu Inštitútu edukológie a sociálnej práce....	49

šport

Prešovský mužský volejbal si pripomenie dekády od najväčších úspechov.....	50
Úspešné Majstrovstvá Európy v crossmintone aj vďaka PF	52

S REKTOROM UNIVERZITY NA ZAČIATKU AKADEMICKÉHO ROKA

Začína sa nový akademický rok. O tom, aké očakávania sa s ním spájajú a ako vedenie našej univerzity hodnotí predchádzajúce obdobie, sme sa rozprávali s jej rektorom prof. PhDr. Petrom Kónyom, PhD.

Pán rektor, stojíme na prahu nového akademického roka, ako by ste zhodnotili uplynulý akademický rok na našej univerzite? Ktoré udalosti alebo úspechy považujete za najvýznamnejšie?

Predchádzajúci akademický rok bol pre našu univerzitu jednoznačne ťažký a náročný, ostatne rovnako ako každý, a iný nebude ani tento prichádzajúci. V konečnom dôsledku ho však rozhodne môžeme považovať za úspešný. Univerzita vyšla úspešne z procesu zosúladovania vnútorného systému kvality, začala nové rekonštrukcie vrátane najväčšej investície vo svojej histórii a rovnako dostala podstatne vyšší rozpočet ako v predchádzajúcich rokoch reštrikcií.

Vo vzťahu k vnútornému daniu na univerzite sa uplynulý rok niesol v znamení „zosúladovania“, známeho aj ako akreditácia. Ako tento proces zvládla naša univerzita a aké sú jeho primárne výstupy?

Proces zosúladovania vnútorného systému kvality, ktorý v podstate nahrádza tradičnú akreditáciu študijných programov, zamestnával univerzitu nielen v minulom, ale minimálne v predchádzajúcich dvoch alebo troch rokoch. Zapojila sa doň väčšina tvorivých zamestnancov univerzity, pričom zahŕňal rovnako vytvorenie

a schválenie novej vnútornej legislatívy, transformáciu študijných programov na univerzite v zmysle nových štandardov, vydaných Slovenskou akreditačnou agentúrou pre vysoké školy a v neposlednom rade ich schválenie v novovytvorených akademických orgánoch podľa nových celoštátnych aj vnútorných predpisov. Po predložení všetkých dokumentov nasledovala v jeseni minulého roku návšteva pracovnej skupiny akreditačnej agentúry a posúdenie fungovania systému hodnotenia kvality. V predchádzajúcom semestri vypracovala pracovná skupina správu s odporúčaniami, ktorú po vyjadrení univerzity schválila výkonná rada agentúry. Zjednodušené povedané, proces zosúladovania (resp. akreditácie) prebehol úspešne a na základe rozhodnutia akreditačnej agentúry môže univerzita uskutočňovať všetky študijné programy vo všet-

kých troch stupňoch, ktoré predložila na schválenie a v príslušných odboroch štúdia vytvárať nové študijné programy.

Ako vnímate postavenie Prešovskej univerzity v rámci slovenského i medzinárodného akademického prostredia?

Naša univerzita má stabilné postavenie v slovenskom aj stredoeurópskom akademickom priestore. Dokladá to naše umiestňovanie v rôznych rankingoch, hodnotiacich vysokoškolské štúdium v medzinárodnom kontexte, v ktorých sa Prešovská univerzita umiestňuje stabilne v prvej polovici, resp. tretine slovenských vysokých škôl. Zároveň je podľa počtu študentov štvrtou najväčšou slovenskou vysokou školou, podobne aj v poradí podľa záujmu o štúdium či počtu zahraničných študentov. V stredoeurópskom vzdelávacom

priestore sa dlhodobo orientujeme najmä na užšiu spoluprácu s univerzitami v susedných krajinách, najmä v Poľsku, Českej republike, v Maďarsku a na Ukrajine.

Tragédia na Karlovej univerzite v Prahe otvorila vážne otázky týkajúce sa bezpečnosti na školách. Podnikla naša univerzita v tomto smere nejaké opatrenia alebo zmeny?

Samozrejme, od konca minulého roku už univerzita podnikla a stále podniká sériu rôznych opatrení, zameraných na zvýšenie bezpečnosti jej zamestnancov a študentov. Možno ich pritom rozdeliť do niekoľkých oblastí. Týkajú sa tak zvýšenia informovanosti zamestnancov, ako aj rozšírenia kamerových systémov, inštalovania mechanických obmedzení pre neoprávnené osoby (turniketov, oplotenia parkov), bezpečnostného auditu či zintenzívnenia stráženia hlavných objektov univerzity.

V tejto súvislosti sa začalo viac diskutovať aj o potrebe podpory duševného zdravia študentov a zamestnancov. Reagovala na tieto potreby aj naša univerzita?

Univerzita rozšírila ponuku psychologických konzultácií pre svojich študentov, a to nielen so svojimi psychológmi. Podpísala memorandum o spolupráci s internetovou psychologickou poradňou pre mladých, známou ako IPčko, služby ktorého využívajú aj desiatky našich študentov. Zároveň došlo k rozšíreniu ponuky podpory pre ukrajinských študentov, predstavujúcich osobitne citlivú skupinu.

Hádzam najväčšou investičnou výzvou pre univerzitu v tomto období je dlhoočakávaná rekonštrukcia vonkajšieho plášťa budovy VŠA, ktorá je v plnom prúde. Čo znamená takto rozsiahla rekonštrukcia pre univerzitu, bude to

mať nejaký dosah na jej chod, prípadne vyučovací proces?

Rekonštrukcia plášťa budovy VŠA, ktorá je najväčším objektom univerzity je nesporne obrovským úspechom. Napriek tomu, že je doslova nutnosťou už takmer dve desaťročia, až v tomto roku sa podarilo získať potrebné finančné prostriedky na jej realizovanie. Táto viac ako štyridsaťročná stavba, resp. jej sklohliníková fasáda spôsobuje nielen obrovské úniky tepla do exteriérov ulice 17. novembra, ale takisto mnohé každodenné starosti zamestnancom a študentom pri jej bežnom užívaní. Vzhľadom na veľmi vysoké náklady, ktoré nepokrývala žiadna z doterajších výziev zo štrukturálnych fondov pri nemožnosti rozdelenia rekonštrukcie na nezávislé celky a v neposlednom rade možnosti rozpočtu univerzity, nebolo až doteraz možné k tejto zásadnej úprave pristúpiť. Umožnila to až výzva z Plánu obnovy a odolnosti,

v ktorej sme podali úspešný projekt na maximálnu sumu 10 miliónov eur. Keďže stavbu je nutné ukončiť do apríla 2026, musí rekonštrukcia prebiehať pri plnej prevádzke budovy, čo sa určite nezaobíde bez kolízií pri výučbe, sťahovaní prístrojov, kancelárií či učební. Verím však, že útvár prevádzky univerzity spolu s vedeniami obidvoch fakúlt toto náročné obdobie úspešne zvládnú a o poldruha roka budeme mať moderne zrekonštruovanú aj poslednú a najväčšiu budovu kampusu na ul. 17. novembra.

Pán rektor, aké sú hlavné priority univerzity pre nadchádzajúci akademický rok?

Isteže, hlavnou prioritou by malo byť akademický rok po úspešnom začatí aj úspešne ukončiť. Myslím si, že prichádzajúci akademický rok nám pripraví viacero výziev, ktoré musíme bez problémov zvládnuť. V prvom rade je to asi implementácia úloh stanovených v tzv. výkonnostných zmluvách, ktoré nám v bu-

dúcnosti ovplyvnia tvorbu rozpočtu, čo je hlavný dôvod, aby sme k nim pristúpili maximálne zodpovedne. V oblasti hodnotenia kvality alebo akreditácie musíme v čo najkratšom čase vykonať zmeny obsiahnuté v odporúčaniach akreditačnej agentúry a upraviť vo svojom vnútornom systéme viaceré študijné programy. Zároveň je potrebné začať proces zosúladenia odborov habilitačného a inauguračného konania, na čo sa nám čas kráti. V oblasti vedy a výskumu budeme musieť popri stálych úlohách skvalitňovania publikačnej činnosti a výskumných projektov starostlivo pripraviť podklady pre nové periodické hodnotenie vedeckovýskumnej činnosti. Samozrejme, jednou z priorít ostáva udržanie atraktivity štúdia, ako aj posilňovanie podielu zahraničných študentov pri ich väčšej diverzifikácii. V oblasti rozvoja nás čaká nielen už spomínaná rekonštrukcia budovy VŠA, no takisto obnova posledného zo študentských domovov (na ul. Exnárovej), ďalšia etapa rekonštrukcie tzv. starého internátu a rovnako iné stav-

by, ktoré sú zatiaľ v štádiu podaných či rozpracovaných projektov.

Čo by ste odkázali novým študentom, ktorí práve začínajú svoje štúdium na Prešovskej univerzite?

Predovšetkým to, že ich srdečne vítame na našej univerzite, ktorá sa opiera o viac ako 350-ročnú tradíciu a sídli v jednom z najkrajších miest Slovenska. Vážime si, že si za miesto svojho štúdia vybrali práve našu alma mater a veríme, že ich očakávanie na získanie kvalitného vzdelania nesklameme. K tomu sa im budeme snažiť vytvoriť tie najlepšie podmienky. Zároveň to, aby sa od prvého dňa učili a pripravovali na zvládnutie náročných požiadaviek na ich štúdium a využili pritom aj všetky ďalšie možnosti pre bohatý študentský život, ponúkané univerzitou a mestom, v duchu nášho sloganu „Viac ako vzdelanie“.

Zhovárala sa: Anna POLAČKOVÁ
Foto: archív PU

DVE NOVÉ PROFESORKY NA PU

Anna POLAČKOVÁ

Na našej univerzite pôsobí 75 profesorov. Tento zoznam sa 28. augusta rozšíril o dve nové profesorky z Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove, ktoré si z rúk prezidenta SR prevzali vymenovací dekrét.

Prezident SR Peter Pellegrini vymenoval 21 nových vysokoškolských profesorov. Vo svojom príhovore vyzdvihol, že práve profesori majú možnosť urobiť spoločnosť vzdelanejšou, múdrejšou, kvalifikovanejšou a v konečnom dôsledku aj lepšou. „Zastupujete rozličné technické i prírodovedné odbory, ale tiež oblasti medicíny, práva a kriminológie či jazykovedy a literatúry. Spája vás však spoločný menovateľ – a tým je vaše poslanie odovzdávať svoje poznatky a skúsenosti ďalším generáciám,“ podotkol prezident.

Prešovská univerzita mala na vymenovanom akte zastúpenie v podobe dvoch profesoriek z Filozofickej fakulty. Prof. Marta Vojteková, PhD. si prevzala menovací dekrét v odbore slovanské jazyky a literatúry, a prof. PhDr. Martina Kášová, PhD. zase v odbore cudzie jazyky a kultúry.

„Uvedomujem si, že udelením vedecko-pedagogického titulu profesor sa nič nekončí. Práve naopak. Prináša to nové povinnosti aj zodpovednosť – vo vzťahu k študentom, študijným programom, ale aj slovenskej polonistike, ktorá má v súčasnosti slabé zastúpenie v radoch vysokoškolských pedagógov aj kvalifikovaných odborníkov z praxe,“ po-

vedala novovymenovaná prof. Vojteková, ktorá pôsobí ako riaditeľka Inštitútu stredoeurópskych štúdií na FF PU. Je absolventkou FF PU v študijných odboroch poľský jazyk a literatúra a slovenský jazyk a literatúra a svoje doktorandské štúdium ukončila v odbore slavistika – slovanské jazyky. Habilitačné a inauguračné konanie absolvovala v odbore slovanské jazyky a literatúry. Od začiatku svojho pôsobenia na vysokej škole sa venuje výučbe a výskumu súčasného poľského a slovenského jazyka so zameraním na morfológiu, syntax, slovotvorbu, lexikológiu, prekladovú lexikografiu, terminológiu a terminografiu. Okrem iného je členkou Slovensko-poľskej komisie humanitných vied pri slovenskom a poľskom ministerstve školstva pre oblasť jazykovedy, Stowarzyszenia BRISTOL Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego, ako aj autorkou a spoluautorkou viacerých vedeckých monografií, prekladových slovníkov, vysokoškolských učebníc a učebných textov.

Slávnostný akt vymenovania profesorov a profesoriek, ktorý sa

prvýkrát uskutočnil v reprezentačných priestoroch Bratislavského hradu, ocenila aj prof. Kášová, ktorá je významnou osobnosťou v oblasti germanistiky a lingvistiky. Pôsobí na Inštitúte germanistiky FF PU, kde sa zaslúžila o rozvoj jeho odborných aktivít a zvyšovanie kvality vzdelávania v oblasti nemeckého jazyka. Vyštudovala slovenčinu a nemčinu na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Prešove, absolvovala zahraničné štúdium na Univerzite Friedricha Schillera v Jene a na Univerzite Bayreuth.

Svojím odborným zameraním sa špecializuje na výpovedné akty, najmä na nemecký konjunktív a slovenský kondicionál, ako aj na politolingvistiku a historiolingvistiku. Jej vedecké štúdiá a publikácie sa zaoberajú rôznymi aspektmi jazykovej analýzy a prekladu vrátane porovnania jazykových štruktúr v rámci sociálnej terminológie, pričom jej odborné príspevky sa pravidelne objavujú v renomovaných domácich a medzinárodných vedeckých časopisoch. Okrem svojej pedagogickej a výskumnej činnosti vykonávala aj funkciu proktorky pre vzdelávanie PU.

DLHOOČAKÁVANÁ REKONŠTRUKCIA BUDOVY VŠA

Anna POLAČKOVÁ

Prešovská univerzita (PU) v Prešove spustila ambiciózný a dlhoočakávaný projekt rozsiahlej rekonštrukcie budovy Vysokoškolského areálu (VŠA). Jedna z najvýznamnejších stavebných investícií v jej histórii prevyšuje 10 miliónov eur a je podporená z prostriedkov Plánu obnovy.

Budova Vysokoškolského areálu (VŠA) na Ul. 17. novembra č. 1, ktorá je už štyri desaťročia neoddeliteľnou súčasťou akademického života v meste, prechádza rozsiahlymi obnovami. Tie budú mať zásadný význam nielen pre jej budúcu prevádzku, ale aj pre uhlíkovú stopu celej univerzity. Projekt rekonštrukcie, ktorého celkový rozpočet prevyšuje 10 miliónov eur, predstavuje komplexnú modernizáciu budovy postavenej v roku 1983.

„Som rád, že sa nám podarilo spustiť dlho plánovanú, zásadnú

modernizáciu objektu VŠA. Naša univerzita sa týmto krokom nielenže zaradí medzi inštitúcie, ktoré sa aktívne podieľajú na plnení cieľov udržateľného rozvoja, ale tiež vytvorí lepšie podmienky pre svojich študentov a zamestnancov. Vďaka týmto zmenám bude univerzita schopná ponúknuť moderné a environmentálne udržateľné prostredie, ktoré je nevyhnutné pre kvalitné vzdelávanie v 21. storočí,“ vyzdvihol Peter Kónya, rektor PU.

Jedným z hlavných pilierov rekonštrukcie je kompletná obnova obálky budovy. „Tá zahŕňa výmenu

pôvodného hliníkového opláštenia, ktoré už dávno doslúžilo, za moderné a energeticky efektívne riešenia. Strechy a stropy budú dodatočne zateplené, čo spolu s ďalšími opatreniami prinesie úsporu energie až o 60%,“ doplnil prorektor PU pre stratégiu a marketing Peter Adamišin. Tento krok je podľa neho nevyhnutný pre zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti prevádzky budovy, ktorá je centrom vzdelávania pre tisícky študentov.

Dôležitou časťou projektu je aj modernizácia technologických zariadení. Pôvodné plynové kotly,

ktoré slúžili viac ako dve desaťročia, budú nahradené novými, efektívnejšími kondenzačnými kotlami. Navyše, do systému budú integrované aj tepelné čerpadlá, ktoré využívajú obnoviteľné zdroje energie. Inovácie sa dotknú aj vzduchotechniky – v aulách bloku F a bazénovej hale bloku E bude inštalovaná nová, energeticky úsporná vzduchotechnika. „Pozornosť si zasluhuje aj inštalácia fotovoltaickej elektrárne na streche objektu. Táto elektrárňa bude vyrábať elektrickú energiu priamo na mieste, čím sa nielen zníži závislosť budovy na vonkajších dodávkach energie, ale zároveň sa posilní environmentálna zodpovednosť univerzity,“ ozrejmil prorektor Adamišín. Okrem toho, na streche bloku E budú umiestnené solárne kolektory, ktoré zabezpečia ekologický ohrev vody pre univerzitný bazén. V objekte budú taktiež obnovené existujúce výťahy – dva osobné, jeden nákladný a dva technické v knižnici a univerzitnom bufete.

Rekonštrukcia budovy je náročnou výzvou nielen z technického, ale aj z organizačného hľadiska, pretože intenzívne stavebné práce budú prebiehať dva roky za riadneho

chodu univerzity. „Práce sa budú realizovať počas bežného vyučovacieho procesu, čo si vyžaduje mimoriadnu koordináciu a trpezlivosť zo strany študentov a zamestnancov. Avšak univerzita je odhodlaná zabezpečiť, aby tento proces prebehol čo najhladšie, s minimálnymi narušeniami akademicko-činnosti,“ povedal rektor Kónya.

Projekt je financovaný z Plánu obnovy SR, konkrétne z komponentu zameraného na zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl z dielne Ministerstva školstva,

výskumu, vývoja a mládeže SR. „Rozpočet projektu predstavuje sumu 10 239 840,77 eur, pričom výška prostriedkov z Plánu obnovy je 9 899 674,20 eur, zvyšok tvoria vlastné zdroje univerzity,“ priblížila mechanizmus financovania Mária Nováková, kvestorka univerzity. Realizátorom stavby je spoločnosť SYTIQ a. s., Bratislava a práce by mali byť ukončené na jar 2026.

Foto: Peter HALKO ml.

UNIVERZITA MODERNIZUJE SVOJ POSLEDNÝ INTERNÁT

Anna POLAČKOVÁ

Prešovská univerzita (PU) v Prešove je jednou z mála univerzít na Slovensku, ktorá má viac ako deväťdesiat percent svojich ubytovacích kapacít zrekonštruovaných. Toto leto pokračuje v rozsiahlych renováciách, ktoré zlepšujú komfort a energetickú efektívnosť internátov, čím sa stáva lídrom v oblasti vysokoškolského ubytovania.

Prešovská univerzita využila pokojnejšie letné obdobie na výrazné rekonštrukcie svojich študentských domovov (ŠD). Tie tvorí komplex štyroch objektov s celkovou kapacitou 1807 lôžok, pričom tri z nich sú už komplexne interiérové a exteriérové obnovené. Po dvoch zrekonštruovaných internátoch na Ul. 17. novembra a ŠD na Námestí mládeže sa univerzita pustila do obnovy posledného ubytovacieho objektu na Exnárovej ulici, ktorý pozostáva z deviatich nadzemných podlaží. Vlni sa univerzite podarilo zrekonštruovať jeho tri vrchné podlažia, toto leto pokračovala v rámci druhej etapy v obnove ďalších troch. Renovácia zahŕňa výmenu elektroinštalácie, odstránenie umakartových jadier, obnovu sociálnych zariadení, výmenu podláh, stierok, malieb a dverí, ako aj osadenie nového nábytku. „Finančné náklady na druhú etapu rekonštrukcie internátu na Exnárovej ulici boli vyčíslené na 546 771 eur, z toho 300 000 eur tvorí dotácia z ministerstva a zvyšných 246 771 eur univerzita hradí z vlastných zdrojov,“ priblížila kvestorka univerzity Mária Nováková.

Plán je obnoviť celú ubytovaciu kapacitu

„Naším cieľom je systematicky pokračovať ďalej, aby budúci rok, resp. najneskôr do dvoch rokov, bol interiérové zrekonštruovaný aj posledný zo štyroch našich internátov. Univerzita tak bude mať sto percent svojich internátnych kapacít obnovených, čo je na Slovensku unikát,“ vyzdvihol

Peter Adamišin, prorektor PU pre stratégiu a marketing. „Vo všetkých ubytovacích objektoch (okrem ŠD Exnárova) pribudnú aj turnikety hradené z univerzitných zdrojov, ktoré elektronizujú a zjednodušia vstup ubytovaných študentov, hostí a návštevných, čo považujeme za ďalší krok k digitalizácii služieb,“ doplnila Jana Burgerová, prorektorka PU pre rozvoj, informatizáciu a hodnotenie kvality.

V tomto letnom období univerzita realizovala aj plánovanú rekonštrukciu kotolne, ktorá zásobuje teplom dva najväčšie študentské domovy a univerzitnú jedáleň na Ul. 17. novembra. Okrem zvýšenia energetickej efektívnosti sa zároveň zvýši stabilita v dodávkach tepla, osobitne v zimných mesiacoch. Tento projekt s rozpočtom 417 600 eur je financovaný z dotácie ministerstva (175 000 eur) a z vlastných prostriedkov univerzity (242 600 eur).

Ceny za ubytovanie sa zvyšovať nebudú

Záujem o ubytovanie v študentských domovoch dlhodobo prevyšuje ubytovacie kapacity univerzity. Vzhľadom na dlhodobo vyšší záujem o ubytovanie univerzita hľadá ďalšie možnosti vrátane spolupráce s kňazskými seminármi (Pravoslávny kňazský seminár ponúka 87 lôžok, Gréckokatolícky kňazský seminár 62 lôžok) a súkromnými ubytovacími zariadeniami. V snahe uspokojiť čo najvyšší počet študentov univerzita aj v tomto akademickom roku uzatvorila zmluvu o poskytovaní ubytovania so zariadením LINEAS, s. r. o. Teda študenti, ktorých žiadostiam nebolo vyhovené, môžu využiť ubytovanie v tomto zmluvnom zariadení, v ktorom má univerzita vyčlenených 165 lôžok. Prorektorka Burgerová zároveň potvrdila, že univerzita bude aj tento rok poskytovať kvalitné ubytovanie bez dodatočných finančných záťaží pre študentov. „Aj napriek tomu, že systematicky investujeme do obnovy študentských domov, čím zvyšujeme sociálne zázemie pre našich študentov, nepristúpime v novom akademickom roku k zvyšovaniu poplatkov za ubytovanie. V platnosti teda ostáva cenník z 1. septembra 2023,“ uzavrela Burgerová.

Foto: archív PU

240 DETÍ NA PREŠOVSKÉJ DETSKEJ UNIVERZITE KOPLA MÚZA

Anna POLAČKOVÁ

V čase od 8. do 12. júla prebiehal na našej univerzite 17. ročník Prešovskej detskej univerzity (PDU), ktorá už roky patrí k obľúbeným a vyhľadávaným aktivitám. Organizátori sa pri výbere témy s názvom „Ked' ťa kopne múza“ nechali inšpirovať múzami z gréckej mytológie.

Okúsiť študentský život a dozvedieť sa veľa zaujímavého počas jedného prázdninového týždňa sa tento rok rozhodlo 239 detí, z toho 155 v rámci študijnej skupiny bakalárček a 84 študentov skupiny magisterček. Nosnou témou tohtoročnej PDU bolo umenie v rôznych podobách – od stredovekých remesiel, ako je hrnčiarstvo, výroba erbov, krúžkového brnenia, cez umenie kaligrafie až po hravé experimenty s farbami. „Deti v sebe objavili Leonarda da Vinciho, pozreli sa okienkom do histórie, zahrali sa na malých architektov. Múza učila deti písať poéziu – zapojili sme aj umelú inteligenciu, múzu si mohli obliekať, múzou sa stali hviezdy vo vesmíre, nezabudli sme ani na múzu po európsky v súvislosti s výročím vstupu SR do EÚ,“

priblížil informácie z programu bakalárčiekov Martin Javor, jeden z hlavných organizátorov PDU. Malí vysokoškoláci absolvovali tiež jazykovo zamerané workshopy, ako Španielske umenie či múza od Francúza, ale i rozmanité športové aktivity. Objavili podmorský svet, prácu s kameňom a drevom, spoznali Tháliu v divadle i pred ním a putovali za deviatimi múzami.

„Naši magisterčekovia sa stretli s múzami histórie aj súčasnosti mesta Prešov. Stretli sa s múzami a hviezdami médií, kultúry, športu, ale aj tými na oblohe. Pripome-

nuli sme si, že sa celý život učíme a zaujímalo nás, čo je pre našich študentov múzou. Aj tento rok sme tvorili rozprávkové príbehy, ktoré malí vysokoškoláci doplnili vlastnými ilustráciami,“ ozrejmla Lenka Pasternáková, riaditeľka Ústavu pedagogiky, andragogiky a psychológie Fakulty humanitných a prírodných vied PU, ktorá zastrešuje v rámci PDU študijný program magisterček.

Bakalárčiekovia aj magisterčekovia absolvovali taktiež návštevu Krajskej galérie v Prešove a výnimočne kvôli deťom bola umožnená aj prehliadka budovy Divadla Jonáša

Záborského v Prešove. Súčasťou programu bola i burza kníh formou swapu (výmena jednej knihy za druhú). *„Aj tento rok sme mali na zreteli, že deti sú tým najúprimnejším publikom, ale i najprísnejším kritikom. Pre nás bude ocenením, keď sa s nimi na detskej univerzite stretneme aj o rok. Moje veľké poďakovanie patrí všetkým lektorkám a lektorom, tútorkám a tútorom, ktorí vytvárajú príjemnú atmosféru počas tohto vzdelávacieho programu,“* uzavrela Lenka Pasternáková.

Na PDU sú vytvorené dve študijné skupiny „bakalárček“ (žiaci 1. – 4. ročníka ZŠ) a „magisterček“ (žiaci 5. – 9. ročníka ZŠ, resp. zodpovedajúcich tried 8-ročných gymnázií), pričom vyučovanie prebiehalo každý deň od 8:00 do 16:00 hod. O malých vysokoškolákov sa počas celého týždňa staralo 58 tútorov z radov študentov univerzity a viac ako 40 lektorov – pedagógov. Deti boli rozdelené do menších, farebne rozlíšených skupín a jednotlivé aktivity boli realizované vo veľkých prednáškových aulách, átriách, ale tiež vo vonkajšom prostredí.

Foto: Peter HALKO ml.

LETNÁ ŠKOLA RUSÍNSKEHO JAZYKA A KULTÚRY

Anna POLAČKOVÁ

V závere júna vyvrcholil 12. ročník Medzinárodnej letnej školy rusínskeho jazyka a kultúry – Studium Carpatho-Ruthenorum. Intenzívny trojtýždňový vzdelávací projekt navštívilo 25 záujemcov zo Slovenska, Ukrajiny, Poľska, Česka, Chorvátska, Srbska, USA a Kanady.

Prešovská univerzita je jedinou univerzitou na Slovensku, na ktorej sa realizuje výučba akreditovaného bakalárskeho, magisterského a doktorandského študijného programu rusínsky jazyk a literatúra, gestorom ktorej je Ústav rusínskeho jazyka a kultúry Centra jazykov a kultúr národnostných menšín PU. PU je zároveň jedinou univerzitou na svete, ktorá zareagovala na záujem domácich a zahraničných záujemcov a už 12 rokov realizuje Medzinárodnú letnú školu rusínskeho jazyka a kultúry. Jej cieľom je nadobudnutie a prehĺ-

benie komunikačnej kompetencie v rusínskom spisovnom jazyku a rozšírenie poznatkov z oblasti karpatsko-rusínskej histórie, kultúry, literatúry a etnografie. „Ide o projekt s medzinárodnou účasťou, preto jeho zámerom je propagácia rusinistiky, jazyka a kultúry Rusínov v prostredí majority a multikultúrnosti. Cieľom je vytvoriť praktické možnosti na uplatnenie získaných zručností v neformálnych situáciách v autentickom prostredí Rusínov a stimulovať záujem o rusinistiku,“ ozrejmil Michal Pavlič, jeden z organizátorov letnej školy z Ústavu

rusínskeho jazyka a kultúry. Podľa jeho slov je nemenej dôležitá aj stimulácia záujmu o štúdium rusínskeho jazyka, literatúry, dejín a kultúry Rusínov u mladej generácie, záujmu učiteľov o vyučovanie rusínskeho jazyka a vedenie krúžkov jazyka a kultúry na rozličných typoch škôl a stupňoch vzdelávania.

Vyučovací proces letnej školy pozostával z intenzívneho kurzu rusínskeho jazyka a histórie karpatských Rusínov a z kurzu etnografie karpatských Rusínov. Tohtoročný 12.

ročník bol obohatený aj o niekoľko prednášok z karpatsko-rusínskej literatúry v anglickom a rusínskom jazyku, pričom výučbu zabezpečujú pracovníci z Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry, ale aj lektori zo zahraničia. Obsahom každého pracovného dňa boli prednášky z dejín a etnografie, z rusínskeho jazyka, tvorivé dielne, návšteva kultúrnych podujatí, divadelných a filmových predstavení, ako aj konverzačné večery. „Počas víkendov sme sa zúčastňovali grécko-katolíckych a pravoslávnych liturgií, realizovali sme exkurzie do regiónov severovýchodného Slovenska, ktoré boli spojené s prehliadkami ludo-

vých tradícií, skanzenov, múzeí, historických pamiatok a drevených chrámov,“ priblížil M. Pavlič.

„Moje dojmy z letnej školy vo mne ešte stále dozrievajú, keďže sa už blíži termín môjho odchodu. Verím, že som na správnom mieste a v správny čas, pretože som spoznala veľmi dobrých odborníkov, mladých ľudí, s ktorými som už rozprávala o budúcej spolupráci.

Je mi smutno z toho, že sa letná škola končí, ale viem, že je to zároveň aj nový začiatok. Prešov sa stal naším centrom, kde sa vždy môžeme nájsť

a stretnúť,“ uviedla účastníčka letnej školy Ivona Hnatko z Chorvátska. „Keďže mám rusínsky pôvod, chcela som sa viac dozvedieť o kultúre svojej rodiny a predkov. Rusínsku kultúru mám veľmi rada a teším sa, že som sa mohla s miestnymi ľuďmi aj porozprávať,“ doplnila Keah Hansen z Kanady.

Cieľovou skupinou letnej školy sú rozličné generácie dospelaj populácie, ako sú učitelia rusínskeho jazyka, vysokoškolskí študenti, pracovníci vo sfére rusínskej kultúry a osvety, vedci, redaktori, spisovatelia, ve-

dúci krúžkov minoritných jazykov a kultúr a osvetoví pracovníci majority reflektujúci vo svojej činnosti minoritnú problematiku. „Tohtoročná letná škola prebiehala veľmi dobre. Študenti boli motivovaní na všetkých úrovniach vzdelávania, tak na lekciiach pre anglicky, ako aj na hodinách pre rusínsky hovoriacich účastníkov. Ako lektor rusínskeho jazyka pre začiatočníkov môžem povedať, že študenti získali spôsobilosť komunikovať o sebe a o druhých na témy, ako sú preferencie jedla, čo sa im páči a čo nie, o ich záľubách a podobne,“ zhodnotil lektor rusínskeho jazyka Nathan Marks z Oklahomskej univerzity v USA.

Medzinárodnú letnú školu rusínskeho jazyka a kultúry na PU doposiaľ absolvovalo 250 absolventov z krajín, ako Nemecko, Rakúsko, Švajčiarsko, Ukrajina, Poľsko, Česká republika, Bulharsko, Srbsko, Slovensko, Spojené štáty americké, Kanada, Argentína a Čína. V tomto roku sa k nim pridalo ďalších 25 účastníkov, z toho 22 zahraničných.

Foto: archív Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry

STRETNUTIE S JUBILUJÚCIMI ZAMESTNANCIAMI UNIVERZITY

Anna POLAČKOVÁ

Na našej univerzite sa stalo dobrým zvykom, že zamestnanci, ktorí dovърšili významné životné jubileá dostanú pozvanie na priateľské stretnutie s rektorom Prešovskej univerzity (PU) v Prešove. Nebolo tomu inak ani 17. júna, kedy sa pri tejto príležitosti v univerzitnej jedálni stretlo 22 oslávencov s 50., 60., 70. a 80. výročím narodenín.

Rektor PU prof. Peter Kónya po nástupe do svojej funkcie v roku 2015 zaviedol tradíciu stretávania sa so zamestnancami odchádzajúcimi do dôchodku, rovnako so študentskými zástupcami akademických senátov, ale tiež so zamestnancami pri príležitosti životných jubileí. „V prvom rade vám ďakujem, že ste prijali moje pozvanie na dnešné stretnutie, ktoré sa koná pri príležitosti vašich narodenín. V druhom rade mi dovoľte poďakovať sa vám, že ste časť svojho života, ktorý sa v mnohých prípadoch ráta na desaťročia, rozhodli venovať našej univerzite, za vašu prácu, váš vklad pre fungovanie, rozvoj a úspechy Prešovskej univerzity,“ poďakoval sa oslávencom rektor Kónya. Všetkým prítomným zároveň zaželal pevné zdravie, veľa úspechov ako na univerzite, tak

aj v osobnom živote. Podujatia, nesúceho sa v uvoľnenej atmosfére, sa zúčastnilo 22 jubilantov, ktorí si prevzali dakovný list. „Naše osobné životy sa prelínajú s tými pracovnými. Mnohí z nás tu prežili kus života, ale pribúdajúce roky nemusia byť dôvodom na nostalgiu. Žijeme v rýchlej dobe a nie je na škodu občas rozbiť zaužívaný stereotyp. Stretnutie s rektorom univerzity je sympatický prejav uznania a úcty ľuďom, ktorí oslávili okružle jubileá,“ vyzdvihla prítomná oslávenkyňa PhDr. Milena Rybarčáková, ktorá pôsobí ako odborná knihovnička v Univerzitnej knižnici PU.

Tradíciu stretávania sa s jubilantami ocenil aj prof. Peter Káša z Inštitút stredoeurópskych štúdií Filozofic-

kej fakulty PU. „Univerzita je živý organizmus, zo študentov sa stávajú garanti a jubilanti, ale kontinuita je dôležitá, lebo Prešov bol od najstarších čias rešpektovaným mestom kvalitného školstva a vzdelanosti. Ducha tejto slobodnej akademickej tradície nemôžu zničiť ani tie najhoršie a najbizarnejšie byrokratické nariadenia, ktoré ako „pamätník“ pociťujem oveľa viac a intenzívnejšie ako v minulosti,“ uviedol prof. Káša, ktorý prišiel študovať na Filozofickú fakultu do Prešova v roku 1982, neskôr bol vedeckým aspirantom a hoci dlhší čas pôsobil aj vo Varšave a v Budapešti, s jeho „alma mater“ bol v nepretržitom spojení. „Tento kontakt bol pre mňa veľmi podstatný: kolegovia, priatelia, známe miesta, konferencie, priateľské rozhovory. Je to trochu ako návrat do rodiska, ktoré je spojené najmä s príjemnými spomienkami na mladosť. Tak to bolo pred dvadsiatimi rokmi, a tak je to aj dnes, keď som už osobou zrelou a oficiálne „zodpovednou“ za študijný program stredoeurópske štúdiá a slavistika, ale stále na rovnakej filozofickej fakulte a takmer v rovnakých priestoroch ako v časoch študentských,“ uzavrel prof. Káša.

**Všetkým jubilantom srdečne
blahoželáme!**

Foto: František FRANKO

EXKURZIE VO VYŠNÝCH RUŽBACHOCH A U. S. STEELE

ZUZANA SLOBODOVÁ

Študenti Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) sa v dňoch 14. marca a 16. apríla 2024 zúčastnili odborných exkurzií vo Vyšných Ružbachoch a v závode U. S. Steel. Sprevádzali ich pri tom pedagógovia Mgr. Zuzana Slobodová, PhD., Ing. Jaroslav Korečko, PhD. a Ing. Ján Vravec, PhD.

Cesta do turisticky atraktívnej obce Vyšné Ružbachy začala ráno dňa 14. marca pred budovou FMEO na Konštantínovej ulici. Keďže sme na miesto určenia prišli trochu skôr, ostal nám čas na krátku prechádzku po okolí. Viedol nás pán Ing. Vravec, PhD., ktorý nám ukázal travertínové jazierko Kráter i tzv. Biely dom. Táto budova je spojená s menom grófa Zamoyského, ktorý si vzal za manželku španielsku infantku – Izabelu de Bourbon. Ako nám priblížil pán Ing. Vravec, PhD., stavba bola inšpirovaná jedným z palácov v Monte Carlo, ktoré gróf často navštevoval.

Našou ďalšou zastávkou bol Obecný úrad, kde nás privítal pán starosta Mgr. Peter Martinek. Pán starosta nám bližšie priblížil manažment obce, fungovanie samospráv, dozvedeli sme sa o príjmoch obce a aj to, že obec je v Asociácii horských sídel Slovenska (AHSS – členom sa môže stať obec, ktorá leží v nadmorskej výške 600 m n. m. a zasahuje do jej územia chránené územie). Študentov zaujímali plány, ktoré má pán starosta do budúcnosti, čo sa týka rekonštrukcie obce, pýtali sa, či sú v obci športové kluby, zaujímalo ich čerpanie eurofondov, ale aj to, čo je najťažšie na práci na pozícii starostu. Ekonomickú stránku fungovania obce, ako aj informácie o celkovom rozpočte a následnom prerozdelení finančných prostriedkov nám

ozrejmila pani Viera Šutorová. Po návšteve Obecného úradu sme sa presunuli na obed do budovy Grand Hotelu Strand. Potom sme sa stretli s riaditeľom úseku hotelových služieb pánom Ing. Jánom Smandranom. Oboznámil nás s druhmi pobytov, ktoré kúpele ponúkajú či už ako samoplatcovia, alebo cez zdravotnú poisťovňu; kúpele ponúkajú aj rekondičné pobyty, ale majú možnosti aj pre školy v podobe lyžiarskych pobytov. Pán riaditeľ nám porozprával aj o marketingovej propagácii, stratégii v oblasti reklamy, dozvedeli sme sa aj o medzinárodnej spolupráci a tiež o štruktúre a zameraní kúpeľov a marketingového oddelenia. Exkurziu sme zakončili pri liečivom prameni Jozef, ktorý je tiež využívaný v rámci liečebnej kúpeľnej starostlivosti. O mesiac neskôr, 16. apríla 2024, sme sa vybrali do závodu U. S. Steel. Úvodné slovo mal pán František Gregor z Centra pre návštevníkov. Oboznámil nás so stratégiou a filozofiou celého závodu. Spoločnosť U. S. Steel Košice je najväčším výrobcom ocele v regióne, vo výrobe sa snažia o udržateľný rozvoj a využívanie inovatívnych riešení. Výroba sa zameriava na automobilový priemysel, domáce spotrebiče, obalový a stavebný priemysel, ako aj na oblasť energetiky. Okrem toho sa spoločnosť angažuje aj v iných stránkach života – pravidelne organizuje dobrovoľnícke akcie,

podporuje svojich zamestnancov, má vytvorený štipendijný program v oblasti vzdelávania, poskytuje podporu športových aktivít i verejnoprospešných aktivít v rôznych oblastiach. Ďalšie informácie sme sa dozvedeli z krátko náučného filmu o spoločnosti, jej histórii, aktivitách a víziách.

Po pánovi Gregorovi sa slova ujal pán Ing. Gabriel Bardiovský, PhD., ktorý v závode pôsobí v sekcii Director HR Business Partners a pripravil si precíznu a obsahovo bohatú prezentáciu. Dozvedeli sme sa informácie o stratégii a princípoch spoločnosti a tiež o dôraze na bezpečnosť. Videli sme charakteristiku pracovnej sily z hľadiska kategórie práce, pohlavia, vzdelania a veku. Teoretické informácie sme mali prepojené aj s príkladmi z praxe, napr. ohľadom viacodvetvového pyramidálneho holdingu. Sme veľmi radi, že sa nám v rámci projektu KEGA 033PU-4/2022 s názvom Rozvoj kvality vysokoškolského vzdelávania a zvyšovanie uplatniteľnosti absolventov so zapojením zamestnávateľov podarilo zorganizovať dve odborné exkurzie, kde mali študenti možnosť vidieť prepojenie teoretických poznatkov s praxou. Ďakujeme všetkým zúčastneným.

Foto: Jaroslav KOREČKO

ÚČAŠŤ NA AKADEMICKOM POBYTE V USA

Zuzana POKLEBOVÁ

V závere letného semestra akademického roku 2023/2024 som vďaka grantovej schéme Fulbright mala možnosť zúčastniť sa šesťtýždňového akademického pobytu na Univerzite Massachusetts v Amherste.

Study of the U. S. Institutes (SUSIs) for Scholars sú intenzívne akademické pobyty určené pre vysokoškolských pedagógov z celého sveta, ktorí v medzinárodných tímoch získajú možnosť multikultúrnej výmeny skúseností a prehĺbenia poznatkov o spoločnosti, kultúre, hodnotách a inštitúciách v Spojených štátoch. Podstatou tohto programu je posilniť študijné osnovy a zvýšiť kvalitu výučby o Spojených štátoch na akademických inštitúciách v zahraničí. Program, ktorého som sa zúčastnila, bol zameraný na americkú politiku a politické myslenie, vrátane ich vplyvov na medzinárodnú a sociálnu politiku, teda tému, ktorá je z pohľadu globálnej sociálnej práce vysoko aktuálna, okrem iného aj pre vplyv Spojených štátov ako jedného z kľúčových hráčov svetovej politiky na riešenie medzinárodných konfliktov a ich sociálnych dôsledkov.

Program SUSIs je financovaný Úradom vlády USA (Bureau of Educational and Cultural Affairs at the U. S. Department of State) a realizovaný Univerzitou v Montane, ktorá spolu s ďalšími piatimi zapojenými severoamerickými univerzitami realizuje vzdelávacie aktivity programu tak, aby spĺňal najvyššie pedagogické štandardy. Súčasťou pobytových aktivít bol aj organizovaný spoločný študijný pobyt v troch sociopoliticky významných mestách Spojených štátov, v ktorých sme absolvovali tematicky zamerané série prednášok a vzdelávacích aktivít: šlo o Washington, D. C. – sídlo vlády Spojených štátov, New York – prístahovalecké centrum a sídlo významných ekonomicko-sociálnych inštitúcií a Charlottesville, kde sme sa dozvedeli viac o histórii ukončenia otrokárstva v U. S., problematike sociálnej spravodlivosti, rasovej, kultúrnej a etnickej rovnosti v globalizovanej spoločnosti a Deklarácii nezávislosti a vzniku Spojených štátov.

Počas programu U. S. Institute for American Politics and Political Thought sme intenzívne pracovali v medzinárodnej skupine vedcov a pedagógov z osemnástich krajín. Odborné prednášky a prakticky zamerané spoločné aktivity poskytli zapojeným vedcom a pedagógom nielen možnosť vzdelávať sa, ale i vymieňať si skúsenosti z prípravy študijných osnov a zlepšovania kvality vysokoškolského vzdelávania v širokých kontextoch. V tíme boli zastúpení vysoko motivovaní odborníci z Európy, Ázie, Blízkeho Východu a severnej Afriky, subsaharskej Afriky a Južnej Ameriky, čo vytváralo naozaj bohatú živnú pôdu pre multikultúrny dialóg a nadviazanie budúcich akademických spoluprác Inštitútu edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

Foto: Arbab KASI

KONIEC AKADEMICKÉHO ROKA V ZNAMENÍ INTERNACIONALIZÁCIE

Daniela MATUŠÍKOVÁ

Aj záver akademického roka 2023/2024 sa na Katedre turizmu a hotelového manažmentu, Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) niesol v duchu posilňovania zahraničných vzťahov a partnerstiev. Na konci semestra sa Erasmus + mobility na FMEO zúčastnili Dr. Mária Hadjielia Drotárová, PhD. z partnerskej inštitúcie CTL Eurocollege v Limasole na Cypre, prof. Maria-Madela Abrudan, PhD. z University of Oradea v Rumunsku, ako aj doc. Ozgur Yayla, PhD. a Dr. Hussain Keles, PhD. z Akdeniz University v Turecku.

Dr. Mária Hadjielia Drotárová, PhD. je vedúcou výskumu na svojej domácej inštitúcii. Na FMEO realizovala učiteľskú mobilitu, v rámci ktorej prednášala študentom študijného programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo o výskumných aktivitách v odvetví cestovného ruchu. Prostredníctvom výsledkov z cyperského prostredia, modelovo prípadovou štúdiou poukázala na dosah Covid-19 na podniky cestovného ruchu a vzdelávacie inštitúcie, ktoré museli pružne a promptne reagovať na diametrálne zmenené podmienky na trhu pod vplyvom pandémie. Úvod seminára venovala „warm up“ aktivitám, vďaka ktorým mali študenti možnosť overiť si, či sú vodcovskými typmi a pri ktorých sa zhodili, že boli zaujímavým osviežením štandardného procesu seminárnej hodiny. Prof. Maria-Madela Abrudan, PhD. je vedúcou Katedry manažmentu a marketingu, kde sa venuje aj výskumu aplikovanému na cestovný ruch, zároveň je členkou Stáleho výboru pre ekonomické vedy Agentúry pre zabezpečenie kvality rumunského vysokého školstva. Na FMEO realizovala zamestnaneckú mobilitu, pri ktorej

sa identifikovali prierezové témy, ktoré majú potenciál byť v budúcnosti výskumne riešené. Doc. Ozgur Yayla, PhD. a Dr. Hussain Keles, PhD. priniesli prednášku o rozvoji cestovného ruchu na hraniciach Európy a Ázie, poukazujúc na Turecko ako destináciu cestovného ruchu.

Na základe dlhšej a efektívnej spolupráce, ako aj vďaka týmto realizovaným mobilitám sa pretavila vzájomná spolupráca do novo pripraveného projektu grantovej schémy KEGA. Vďaka tejto medzinárodnej spolupráci medzi inštitúciami by sa v prípade úspešnosti projektu mohla posilňovať internacionalizácia vo vzdelávacom procese, ako aj vo vedecko-výskumnej činnosti.

Inou formou posilňovania zahraničnej spolupráce bola účasť doc. PhDr. Daniely Matušikovej, PhD. a Mgr. Ivany Šaffovej, MBA na medzinárodnej konferencii Conference on European Integration – new challenges: EINCO 2024, 30. a 31. mája 2024. Konferencia je každoročne organizovaná Fakultou ekonomických vied, University of Oradea v Rumunsku, avšak tento

rok bola výnimočnou, nakoľko bola zároveň výročnou. Oslávila svoje 20-te výročie od začiatku jej organizovania. Hostila mnoho zahraničných i domácich akademikov. Osobitá pozornosť a dominantný záujem smeroval najmä k téme digitálnej budúcnosti a jej potrebám. Účasť na medzinárodnej konferencii bola realizovaná vďaka prostriedkom z projektu grantovej schémy Kega 005PU-4/2022 s názvom Inovácia študijného programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo v prvom stupni štúdia v študijnom odbore Ekonomia a manažment, riešeného na Katedre turizmu a hotelového manažmentu. Aktivity tohto druhu sú mimoriadne dôležité pre celkový rozvoj internacionalizácie akademických aktivít, ktoré často vyúsťujú do ďalších zaujímavých projektov a iných druhov spolupráce vo vedecko-výskumnej i vzdelávacej oblasti. Ostáva veriť, že spoločne podaný slovensko-cypersko-rumunský projekt ešte viac umocní túto spoluprácu na ďalšie tri akademické roky.

Foto: archív autorky

VÝZNAMNÉ VÝSTUPY DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA KATEDRY EKOLÓGIE

Jozef FEJÉR

Katedra ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove bola v minulosti úspešná v oblasti právnej ochrany nových odrôd rastlín, ktorá je samostatnou formou ochrany duševného vlastníctva a zodpovedá úrovni patentovej ochrany. K ôsmym výstupom tohto typu duševného vlastníctva pribudli ďalšie dva – Európska právna ochrana odrôd láskavcov PRIBINA a ZOBOR. Je to okrúhly desiaty výstup právnej ochrany nových odrôd. Katedra ekológie eviduje celkovo 14 patentových výstupov.

Tvorba nových odrôd bola na Katedre ekológie riešená v rámci rôznych grantových schém. Ich registrácia a právna ochrana bola riešená v súčinnosti s Centrom pre komercializáciu výstupov výskumu a manažment duševného vlastníctva PU ako aj s Úradom Slovenskej akadémie vied (SAV). Výskum láskavcov – láskavec metlinatý (*Amaranthus cruentus* L.), odroda Pribina a hybrid láskavca (*Amaranthus hypochondriacus* L. x *Amaranthus hybridus* L.), odroda Zobor bol realizovaný na základe zmluvy o spolupráci medzi PU a Ústavom genetiky a biotechnológií rastlín SAV v Nitre. Šľachtiteľské osvedčenia, ktorými bola aktivovaná právna ochrana v Slovenskej republike boli vydané v roku 2013 pre odrodu Pribina a v roku 2016 pre odrodu Zobor.

Aby sa rozšírila možnosť pestovania v ďalších krajinách EÚ bola riešená Európska právna ochrana. Odrody boli v rokoch 2022 a 2023 hodnotené na skúšobnej stanici

Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho v Nových Zámkoch. Testovanie prebiehalo pod kontrolou Úradu Spoločenstva pre odrody rastlín (Community Plant Variety Office – CPVO). CPVO je agentúra Európskej únie, ktorá riadi systém práv Európskej únie k odrodám rastlín v rámci 27 členských štátov. Na základe výsledkov skúšok vydala CPVO osvedčenie o právnej ochrane odrôd v rámci EÚ. To znamená, že ak ktorýkoľvek členský štát EÚ prejaví záujem o množenie a predaj osív týchto odrôd bude tak môcť urobiť na základe licenčnej zmluvy uzatvorenej s PU a SAV Nitra. Za každý kilogram vyrobeného a predaného osiva bude prípadný zmluvný partner platiť PU a SAV Nitra licenčný poplatok v pomere vlastníckych podielov (20:80 % v prípade odrody Pribina, 25:75 % v prípade odrody Zobor).

Tento typ výskumu Katedry ekológie zameraný na tvorbu

nových odrôd rieši aktuálne výzvy dnešnej doby súvisiace so zmenou klímy. Už v osemdesiatych rokoch minulého storočia začal výskum láskavcov ako alternatívnych druhov uplatniteľných v agroekosystémoch. Na výskum týchto zabudnutých a znovuobjavených plodín nadviazalo ich šľachtenie, ktoré začalo v roku 1998 a bolo úspešne zavŕšené registráciou nových odrôd. Tieto druhy sa vyznačujú mnohými prednosťami či už z pohľadu ich pestovania (majú efektívnejší C-4 typ fotosyntézy, vysoká produkcia fytomasy, dobre adaptované na aktuálne klimatické podmienky...), alebo nutričnej hodnoty (vysoký obsah proteínov, obsah squalénu v semene, neobsahujú lepok...). Uvedené odrody sú odrody potravinového typu t. j. určené prioritne na produkciu semena na potravinárske využitie s možnosťou využitia fytomasy na kŕmne účely či výrobu bioplynu.

Foto: archív autora

OLYMPIZMUS STÁLE ŽIVÝ

Beáta RUŽBARSKÁ

Olympizmus je životná filozofia spájajúca kvality tela i ducha. Olympizmus je založený na princípe radosti z vynaloženého úsilia, výchovnej hodnote dobrého príkladu a rešpektovaní morálnych princípov. Fakulta športu (FŠ) Prešovskej univerzity v Prešove sa podieľa na podpore tejto filozofie organizáciou teoreticky i prakticky orientovaných súťaží.

Olympijský klub regiónu Prešov v spolupráci s FŠ PU a ABC Centrom voľného času v Prešove zorganizoval pre žiakov základných škôl obľúbenú vedomostnú súťaž o olympizme. Aktéri súťaže absolvovali písomný test a po ňom ústne odpovedali na otázky, ktoré sa týkali Zimných olympijských hier 1994 v Lillehammeri a olympijských hier v Paríži 2024. Súťažiaci družstvá sa tiež prezentovali výtvarnými prácami „Pozdrav žiakov našej školy športovcom na OH v Paríži 2024“.

Z prvenstva sa tešilo družstvo ZŠ Svinia pod vedením učiteľa Františka Sekelského. Ceny odovzdávali podpredsedníčka Olympijského klubu Prešov a hlavná organizátorka súťaže doc. PaedDr. Viera Bebčáková, PhD. a riaditeľka ABC CVC Prešov Eva Labudová. *“Také súťaže chválím, chlapcom a dievčatám prinášajú radosť i nové poznatky,”* podčiarkla Viera Bebčáková. *“Rozšírili si vedomosti o olympizme. Súťažilo sa čestne a v príjemnej atmosfére. Niektoré otázky boli náročné, za prípravu na súťaž vyslovujem podakovanie žiakom aj ich učiteľom.”*

Olympijský klub Prešov v spolupráci s FŠ PU taktiež pripravil Beh olympijského dňa, ktorý bol oslavou 130. výročia vzniku Medzinárodného olympijského výboru. Parádne súboje v kategóriách od predškolákov po vitálnych seniorov vyšperkovala skvelá atmosféra. Na svoje si prišli aj vyznávači Nordic Walking. Podpredsedníčka Olympijského klubu Prešov Viera Bebčáková na otvore-

ní zdôraznila aj heslo zakladateľa novovekých olympijských hier Pierra de Coubertina – nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa a čestne bojovať. Na atletickom štadióne PU zápolilo 290 chlapcov a dievčat, v kategóriách dorastu a dospelých sa prezentovalo 46 účastníkov. Pedagóg a atletický tréner na ZŠ na Šmeralovej ulici v Prešove Radoslav Maľcovský vyzdvihol snahu a bojovnosť všetkých aktérov. A práve žiaci z tejto

školy získali viacero medailových umiestnení.

Organizácia súťaží tohto typu je zároveň výbornou príležitosťou na získavanie organizačných zručností aj pre študentov FŠ PU, ktorí sa na prípravách a organizácii podujatí aktívne podieľajú, za čo im vyslovujeme vďaku!

Foto: archív autorky

KONFERENCIA UKÁZALA SILU SPOLUPRÁCE

Dagmara VEREŠPEJOVÁ

Dňa 5. júna 2024 sa na pôde Prešovskej univerzity (PU) uskutočnila zážitková konferencia pod názvom “Dobrovoľníctvo ako nástroj zmeny v škole”, ktorú organizovali Regionálne centrum podpory učiteľov Prešov a Prešovské dobrovoľnícke centrum. Po mesiacoch spoločných príprav sa podarilo vytvoriť pestrý a inšpiratívny program pre viac ako 80 pedagógov, školských psychológov a výchovných poradcov zo základných i stredných škôl Prešovského kraja.

Účastníci konferencie mali možnosť vypočuť si príspevky o inováciách a súčasných trendoch medzi mladými a zúčastniť sa na workshopoch, ktoré sa zameriavali na výchovu a vzdelávanie k dobrovoľníctvu v školskom prostredí. Dominika Hradiská z Platformy dobrovoľníckych centier a organizácií predstavila program Angažovaná škola a koncept inovačného vzdelávania service learning. Dagmara Verešpejová z Regionálneho centra podpory učiteľov (RCPU) v Prešove hovorila o možnostiach využiť dobrovoľníctvo ako funkčný nástroj pri zavádzaní kurikulárnej reformy do základných škôl. Alexandra Kurišová z organizácie YouthWatch prednášala o Generácii Z a počas nadväzujúceho workshopu sa účastníci venovali trendom, postojom a názorom mladej generácie.

Veľkú vďaku si zaslúžia lektorky z Banskej Bystrice: doc. Paed-Dr. Lenka Rovňanová, PhD., dekan-ka Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela (UMB), doc. Mgr. Lívia Nemcová, PhD., prodekan-ka pre pedagogickú činnosť Pedagogickej fakulty UMB, a Mgr. Iveta Harvánková z RCPU Lučenec. Pripravili zaujímavé workshopy a podelili sa o svoje dlhoročné praktické skúsenosti s metódou service learning.

Jedným z vrcholov konferencie bola prezentácia úspechov žiakov zo základných škôl z Prešovského kraja. Žiaci s odvahou a entuziazmom predstavili svoje dobrovoľnícke projekty pred takmer plnou aulou Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity. Podporiť ich prišli ich učiteľky, ktoré boli ich mentorkami pri plánovaní a realizácii zaujímavých dobrovoľníckych (service learningových) projektov.

Základná škola Lubotice sa prezentovala projektom “Otvorené srdce”, v rámci ktorého žiaci spolu so seniormi z denného stacionára pripravili výrobky, ktoré predávali v obchodnom centre Eperia a výťažok darovali chlapcovi s autizmom na delfinoterapiu. Základná škola s materskou školou v Tulčíku sa predstavila projektom “Krajšia a čistejšia obec”. V rámci projektu žiaci spolu s dobrovoľníkmi odstrá-

nili čiernu skládku odpadu, vysadili trvalky a stromy a osadili informačné tabule medzi obcami Tulčík a Demjata. Cirkevná základná škola sv. Petra a Pavla v Stropkove sa uviedla projektom “Daruj deň Domčeku”, ktorej žiaci zorganizovali program pre hendikepovaných klientov a ich rodiny v Dome detí Božieho milosrdenstva v Stropkove.

Všetky školy boli pekným príkladom spolupráce školy a ďalších inštitúcií a komunity. Konferenciu podporili Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Prešovský samosprávny kraj a Prešovská univerzita v Prešove.

Foto: Mahdalina KALITINSKÁ

BIP ERASMUS NA UNIVERZITE V OLOMOVCI

Adriána Ingrid KOŽELOVÁ

Pracovníčky Prešovskej univerzity (PU) v Prešove sa v máji zúčastnili BIP Erasmusu na Univerzite Palackého v Olomouci, aby spolu s účastníkmi z ďalších európskych univerzít uvažovali o rozdielnosti a rozmanitosti digitálnych procesov, ktoré sprevádzajú každý jeden krátkodobý aj dlhodobý Erasmus pobyt a aby sa vzájomne inšpirovali príkladmi dobrej praxe.

Erasmus mobility umožňujú študentom, pedagógom a zamestnancom univerzít cestovať, vzdelávať sa a spoznávať známe aj neznáme kultúry. Zbaliť si batožinu a s nádejou odcestovať za novým a nepoznaným je príjemný pocit – ten, kto ho zažil, určite nepremárni ďalšiu príležitosť objavovať nové destinácie. Erasmus pobyty tieto pocity zintenzívňujú, pretože prinášajú ďalšie hodnoty – nové poznatky, získavanie praktických zručností a hlavne nové kontakty, z ktorých mnohé prerastajú aj do celoživotných priateľstiev.

Príprava mobility do momentu vycestovania však predstavuje náročnú prácu skladajúcu sa z množstva digitálnych procesov. Túto náročnú činnosť sťažuje aj skutočnosť, že elektronické postupy nie sú na partnerských univerzitách identické a jednotliví administratívni pracovníci na rozličných fakultách a univerzitách pracujú s odlišnými systémami. Práve takáto digitálna diverzita sa stala hlavnou témou BIP Erasmusu, ktorý zorganizovala Filozofická fakulta (FF) Univerzity Palackého (UP) v Olomouci. BIP Erasmus realizovaný v anglickom jazyku s názvom MOBILITY RECOGNITION AND DIGITALIZATION OF ERASMUS+ PROCESSES sa realizoval od 20. mája 2024 do 24. mája 2024.

Poučné a inšpiratívne workshopy zabezpečili prodekanka pre zahraničné záležitosti doc. Mgr. Pavlína Flajšarová, PhD. a referentka pre zahraničné záležitosti Mgr. Marie Sieberová. Z PU sa Erasmusu zúčastnili Mgr. Petra Vaňová, asistentka prorektorky pre zahraničie a vonkajšie

vzťahy a univerzitná koordinátorka programu Erasmus+ pre incoming študentov, Mgr. Monika Pastirová, referentka Oddelenia vonkajších vzťahov z Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu PU v Prešove a prof. Mgr. et Mgr. Adriána Ingrid Koželová, PhD., prodekanka pre vedecko-výskumnú činnosť, umeleckú činnosť a vonkajšie vzťahy z FF PU v Prešove.

Erasmus pobyt v Olomouci bol skutočne obohacujúci. Účelom bolo prezentovanie digitálnych procesov na FF UP v Olomouci a následne vzájomná výmena skúseností zúčastnených pracovníkov na pozíciách súvisiacich s Erasmusu mobilitami. Organizátorská fakulta detailne predstavila vlastný systém kompletnej administrácie mobility procesov. Účastníci z Českej republiky, zo Slovenska, z Poľska, Španielska, Turecka, Talianska a Holandska prezentovali

vlastné skúsenosti a systémy počas prezenčnej časti aj virtuálnej časti mobility. Školiace workshopy boli zamerané na problematiku digitalizácie mobilit, digitalizácie v oblasti uznávania výsledkov vzdelávania či digitalizácie zmlúv o vzdelávaní. Hovorilo sa aj o rozdelení zodpovednosti medzi koordinátormi a na záver to boli prípadové štúdiá zúčastnených univerzít.

Súčasťou programu bola aj prehliadka priestorov univerzity. Okrem výučbových priestorov mali účastníci možnosť spoznať krásne upravený areál univerzity a knižnice, ale napríklad aj kaplnku a zónu centra mesta, ktorá je súčasťou univerzitého komplexu. Opäť sa raz potvrdilo, že vycestovať na Erasmus sa oplatí.

Foto: archív autorky

RUSISTIKA POD KIRGIZSKÝM CHRBTOM ALATAU V SEVERNEJ ČASTI ŤANŠANU

Lubomír GUZI

Inštitút rusistiky Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove pokračuje v nadväzovaní kontaktov, ktoré by umožnili rozšíriť možnosti stáží a štúdia ruského jazyka v rámci rusistických pracovísk v Európskej únii aj mimo nej. Optimálnu možnosť pre stáže študentov prešovskej rusistiky môže predstavovať zaujímavé pracovisko v kirgizskom Biškeku, ktoré v rámci programu Erasmus Mundus navštívil riaditeľ Inštitútu rusistiky FF PU, prof. PhDr. Ľubomír Guzi, PhD.

Stredoázijské Kirgizsko je pomerne atypickou destináciou, avšak z pohľadu študentov, respektíve pedagógov a tvorivých pracovníkov v rámci odbornej rusistiky predstavuje veľmi zaujímavú lokalitu. Je to hlavne preto, lebo okrem oficiálnej kirgizštiny si tam ruština zachovala status oficiálneho jazyka, ktorý je v súčasnosti najrozšírenejším jazykom v Kirgizsku. Po ňom nasledujú samotný kirgizský, uzbecký a anglický jazyk. Hornatá krajina, ktorá je z viac ako deviatich desiatín pokrytá vysokými pohoriami, bola odpradávna križovatkou národov. V súčasnosti popri Kirgizoch, Uzbekoch a Rusoch dopĺňajú nacionálnu paletu krajiny sinojazyční moslimskí Dungani, turkickí Ujguri z bývalého Východného Turkestanu a iranojazyční Tadžikovia.

V roku 2022 som sa na konferencii v bieloruskom Minsku stretol s niekoľkými významnými rusistami ako z Pobaltia, tak aj z Južného Kaukazu, no najväčšie zastúpenie mali kolegovia z krajín Strednej Ázie. Zaujalo ma vystúpenie profesora Mameda Džakypoviča Tagajeva z Inštitútu rusistiky na Kirgizsko-ruskej slovenskej univerzite v Biškeku (KRSU). Daný inštitút sa popri tamojšej katedre ruského jazyka a literatúry venuje prakticky totožným témam ako katedry a inštitúty rusistiky na Slovensku. Študujú sa učiteľské a pedagogické odbory ruského jazy-

ka a literatúry v kombinácii s inými jazykmi, prekladateľské a ďalšie humanitné, spoločenskovedné a učiteľské programy. Konkrétnejšie sme s Mamedom Džakypovičom prediskutovali otázky možnej spolupráce o rok neskôr, na fóre XV. Kongresu medzinárodnej asociácie učiteľov ruského jazyka a literatúry v Petrohrade. Výsledkom našej spolupráce sa nateraz stala mobilita v rámci programu Erasmus Mundus, teda medzinárodná stáž zamestnancov v krajinách nepridružených k programu Erasmus+. Kirgizská univerzita mi poskytla nevyhnutnú spoluprácu pri získavaní potrebných akceptačných listov, podpisov pre následnú individuálnu dohodu na uskutočnenie mobility, ktorá bola napokon na úrovni našej univerzity schválená.

Samotná cesta do Biškeku je trochu krkolomnejšia a začína sa, samozrejme, v Kysaku, s pokračovaním do Bratislavy, viedenského Schwechatu, na turecké letisko Sabihy Gökçenovej v Istanbuli, odkiaľ sa letí ďalších šesť a pol hodiny na biškecké letisko Manas. Spojenie zabezpečujú hlavne turecké spoločnosti Pegasus a Turkish Airlines.

Letisko Manas, pomenované po všadeprítomnom hrdinovi rovnomeného kirgizského eposu, sa nachádza asi 40 minút jazdy taxíkom na sever od Biškeku.

Program celej mobility bol pomerne pestrý. Po prilete 13. mája 2024 o 5. hodine ráno a ubytovaní sa v penzióne Asia Mountains v Biškeku mi zhruba o hodinu neskôr okolo 9:30 v známej aplikácii zapíjala správa – „Žďom v korridore gostinicy, zabirajem Vas na rabotu.“ Výhodou bolo aspoň to, že mobilné telefóny a aplikácie sa prispôbujú časovému posunu, lebo v Biškeku je o 4 hodiny viac než v Prešove.

Odchodom na Inštitút rusistiky, ktorý sa nachádza na prospekte Čuj 44, čo v anglickom prepise na mapách nie je bohviečo, sa začal naplňovať ozaj bohatý obsah mobility. Po príchode k riaditeľovi inštitútu profesorovi

Mamedovi Džakypovičovi Tagajevovi nasledovalo prijatie u rektora univerzity, Denisa Valerieviča Fomina-Nilova, a prorektora pre medzinárodnú činnosť a vedecko-inovačnú činnosť, Viktora Vasilieviča Denisenko, ktorý je oprávnený na všetky úkony spojené so schvaľovaním a podpisovaním dokumentov pre zahraničné mobility vrátane programov Erasmus+ a Erasmus Mundus (Svet). Pán rektor a proktor podporujú akékoľvek aktivity, ktoré budú viesť k vzájomnej spolupráci medzi PU a Kirgizsko-ruskou slovanskou univerzitou v Biškeku. V našom prípade, samozrejme, na úrovni inštitútov, teda Inštitútu rusistiky FF PU a Inštitútu ruského jazyka a literatúry Fakulty humanitných vied KRSU v Biškeku.

Po oficiálnych prijatiach pokračovala stáž podľa programu – zoznámenie sa s priestormi Inštitútu rusistiky, konzultácie s jeho členmi, ktorí boli veľmi ústretoví a poskytli mi všetky potrebné informácie. Zoznámili ma s priebehom a čiastkovými výsledkami prebiehajúceho projektu, týkajúceho sa výskumu stavu ruského jazyka v súčasnej kirgizskej spoločnosti a na kirgizských základných a stredných školách. Členovia „biškeckého IRU“ sú na slovo vzatými odborníkmi v oblasti ruského jazyka, navyac

sú zväčša bilingválni až trilingválni – popri kirgizčine ovládajú na vysokej úrovni ruštinu, následne buď uzbecký, turecký, arabský, alebo kazašský jazyk. V samotnom Biškeku „polujú na mladé mozgy“ prakticky všetci veľkí ázijskí hráči – napr. Južná Kórea organizuje bezplatné jazykové kurzy a po ich absolvovaní mladí Kirgizi pokračujú na vysokých školách v Južnej Kórei. Podobné aktivity vyvíjajú Číňania či Arabi – hlavne Emiráty, všadeprítomné Turecko, menej turkickí Uzbeci a Kazachovia, napokon, samozrejme, Rusko. Jeho pozícia je pomerne stabilná, keďže ide o jednu z bývalých sovietskych republík a spolupráca medzi Kirgizskom a Ruskom má stúpajúcu tendenciu. To sa odráža aj na statuse ruského jazyka, ktorý je pre 2,5 mil. občanov Kirgizska materinským alebo druhým jazykom, pričom ďalších 4,1 mil. Kirgizov deklaruje kirgizský jazyk ako materinský spolu s druhým jazykom – ruštinou (Rusi tvoria v súčasnom Kirgizsku okolo 6% populácie).

Aj Biškeck sa tradične považuje za „ruské mesto“. Vzhľadom na tieto okolnosti je ruský jazyk doteraz na prvej pozícii, čo sa týka počtu hovoriacich, avšak postupne sa mu kirgizský jazyk vyrovnáva. Aj preto sme sa rozhodli ďalej rozvíjať

kontakty s kirgizskými kolegami a vypracovať projekty, ktoré by v programoch Erasmus+ a Erasmus Mundus umožnili dlhodobjšie stáže študentov rusistiky, rovnako aj výmenu odborníkov z oblasti ruského jazyka a literatúry. Študenti si budú môcť zdokonaľiť vedomosti v ruskom jazyku v jeho prirodzenom prostredí „druhej krajiny“ a prostredníctvom ruštiny načrtnúť do kultúrneho areálu turkického sveta, ruskej aj kirgizskej kultúry, ktorá predstavuje produkt vzájomného ovplyvňovania sa mnohých etnosov – starokirgizského, staroturkického, dešt-i-kipčackého, mongolského, ruského, no aj nemeckého a aj československého (!), keďže aj dnes sa ľudia v Biškeku rozpomätávajú na činnosť zanietených, no aj rozčarovaných „intergelpovcev“, ktorí pomáhali z karavárovej zastávky Pišpek formovať modernejší Biškeck.

Na záver by som sa chcel za prípravu mobility poďakovať pracovníkom zahraničného oddelenia rektorátu, menovite pani Mgr. Eme Fričekovej a prodekanke pre vonkajšie vzťahy FF PU, prof. Mgr. et Mgr. Adriáne Ingrid Koželovej, PhD.

Foto: archív autora

SMRŤ V LITERATÚRE PRE DETI AKO PODNET NA UVAŽOVANIE

Martina PETRÍKOVÁ

Dňa 20. júna 2024 zorganizovali členovia riešiteľského kolektívu grantového projektu KEGA č. 004PU-4/2024 Téma smrti pre život – umelecká literatúra pre deti a mládež v literárnovedných a didaktických súvislostiach na Filozofickej fakulte (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove pracovné stretnutie.

Cieľom vedúcej projektu bolo zabezpečiť také podnety pre spolu-riešiteľov, ktoré by mohli pozitívne ovplyvniť ich ďalší výskum a napokon aj aplikáciu jeho výsledkov v školskom prostredí. Prednášky by mali učiteľov, študentov či širšiu verejnosť zorientovať v skúmanej problematike reflektovanej z rôznych (filozofia, psychológia, sociológia...) hľadísk a inšpirovať, aby sa o téme smrti komunikovalo aj s deťmi prostredníctvom literatúry pre deti a mládež.

Pozvanie tentoraz prijali prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc. z Husitskej teologickej fakulty Univerzity Karlovej, filozofka, fenomenologička a propagátorka filozofie, ako aj dekanica FF prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA z Inštitútu edukológie a sociálnej práce FF PU.

Prvú zo série plánovaných prednášok, ktoré by mali odznieť počas pracovných workshopov v online prostredí alebo v priestore FF PU, či v iných kultúrnych inštitúciách, predniesla prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc. V prednáške s názvom K filozofii smrti vychádzala z poznania dejín filozofie, aby ich zúročila v myslení o smrti v záujme lepšieho života, či inak, v starostlivosti o dušu,

ktorá by mala „žiť z vlastného prameňa“. Hľadanie ciest k zmyslupnšiemu životu je totiž aj načieraním zo žriediel literatúry pre deti a mládež či z rozhovorov rodičov a učiteľov s deťmi, tentoraz o literatúre a o tom, čo tematizuje, teda aj z rozhovorov o problémových javoch, ktoré nemožno „vzátvorkovať“ z našich životov.

Za zmienku stojí možnosť uchovať a sprostredkovať obsah nahrávky s prednáškou aj pre potreby štúdia, výskumu či pre širšiu verejnosť, aby sa mohla naplňovať snaha porozumieť problémovému javu či aspoň priblížiť sa k nemu. Sprostredkované podnety, nazdávajú sa, môžu pozitívne ovplyvniť vzdelávací proces, no predovšetkým proces didaktickej literárnej komunikácie.

Druhú z prednášok s témou Úvaha o smrti si pripravila prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA, ktorá nadviazala na prof. Annu Hogenovú a sprostredkovala informácie o problémových javoch, zviazaných s témou a problémom smrti zo sociologického hľadiska, pričom vychádzala zo svojho výskumu a praktických skúseností. Naznačila možnosti využívania literárnych podnetov v relaxačno-adlerovskej

terapii či v biblioterapii, otvorila problém smútkovej terapie a transgeneračného prenosu.

Za zmienku stojí aj neverejná časť podujatia, ktorá mala pomôcť s definovaním výskumných priorít riešiteľov grantovej úlohy a presunula sa do on-line prostredia. Riešitelia projektu svoju pozornosť zamerali na tému a problém smrti v literatúre pre deti a mládež, slovenskú a prekladovú literatúru pre deti a mládež v literárnohistorických súvislostiach, identifikáciu pozoruhodných literárnych diel ako podnet pre pedagogickú prax, podnety z iných vedných disciplín v procese recepcie literatúry pre deti a mládež, literárnu didaktickú komunikáciu v učiteľských i prekladateľských študijných programoch (v prezenčnej a dištančnej forme) a na literárny text ako nástroj rozvoja čitateľských a kultúrnych kompetencií študentov i žiakov.

V závere môžeme vyjadriť nádej, že zmysel podujatia sa naplnil až po okraj a zúčastnení mohli prijať podnety z prednášok a diskusie o téme i problému smrti – pre život.

Foto: archív autorky

FILOZOFIA NAPRIEČ HRANICAMI

Michal HOSPODÁR

V dňoch 29. – 31. júla 2024 na pôde Filozofickej fakulty Rímskej univerzity Sapienza v Ríme vo Villa Mirafiori sa uskutočnila konferencia s názvom Rozlišovanie hraníc: Filozofia naprieč kultúrami. Konferenciu tradične usporiadal Inštitút pre výskum hodnôt a filozofie z USA (RVP) spolu s Americkou katolíckou univerzitou vo Washingtone D. C. ako pre-kongres XXV. svetového filozofického kongresu v Ríme 1. – 8. augusta 2024.

Obidve podujatia sa tematicky orientovali na skutočnosť, že hľadanie múdrosti, pravdy, krásy a dobra má dynamický horizont a pre človeka predstavuje nie jednoduchú úlohu, ktorá je mu bytostne určená. Konferenciu vo Villa Mirafiori otvorili: Emidio Spinelli, prorektor Rímskej univerzity Sapienza, Luca Maria Scarantino, prezident Medzinárodnej filozofickej federácie a William Barbieri, riaditeľ McLeanovho centra pre štúdium kultúry a hodnôt z USA.

Vo svojich vystúpeniach reflektovali zložitú a protirečivú súčasnosť

sveta aj historicky overenú schopnosť filozofie prispieť k riešeniu akútnych problémov. Hlavné referáty, ako aj príspevky v sekciách a diskusie, naznačili hlavné trendy súčasného filozofovania. Pomerne široký priestor mali filozofické témy a prístupy mimoeurópskeho pôvodu spoločne reflektujú význam i úlohu hraníc a osobitosť poslania filozofie pri formulovaní otázok a vedenia dialógu v rôznych kultúrach a medzi rôznymi kultúrami.

Na konferencii vo Villa Mirafiori sa aktívne zúčastnil aj profesor Pavol

Dancák z Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, ktorý dlhodobo spolupracuje s RVP. V prvý deň moderoval sekciu, v ktorej vystúpili filozofi z Nemecka, USA, Litvy a Rumunska. Počas druhého dňa konferencie vystúpil s prednáškou *Inter arma silent musae*, kultúra versus masová kultúra v čase vojny, v ktorej sa zamerával na kultiváciu človeka ako zásadnú existenčnú otázku zaznievajúcu ako výzva pre každú generáciu naprieč hranicami.

VIZITÁCIA AVEPRO ZA ÚČASTI ODBORNÍKA Z GTF

Michal HOSPODÁR

V dňoch 3. – 8. marca 2024 sa profesor Pavol Dancák z Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU) ako člen medzinárodnej expertnej komisie The Holy See's Agency for the Evaluation and Promotion of Quality in Ecclesiastical Universities and Faculties (AVEPRO) zúčastnil na vizitácii štyroch cirkevných fakúlt na Univerzite kardinála Štefana Wyszyńskiego vo Varšave (UKSW).

Komisiu, ktorej predsedala Dr. hab. Mariola Kozubek, profesorka Sliezskej univerzity v Katoviciach (odborníčka v oblasti vied o rodine), tvorili: Dr. hab. Antoni Świerczek, profesor a prorektor Pápežskej univerzity Jána Pavla II. v Krakove (odborník v oblasti teológie), Dr. h. c. Dr. hab. Leszek Adamowicz, profesor Katolíckej univerzity v Lubline (odborník v oblasti kanonického práva) a Dr. h. c. prof. PhDr. Pavol Dancák, PhD. z PU v Prešove (odborník v oblasti filozofie). Licenciátka Jadwiga Gorol, študentka

5. ročníka vied o rodine a 2. ročníka teológie z Teologickej fakulty Sliezskej univerzity v Katoviciach, bola odborníčkou na študentské a doktorandské záležitosti.

AVEPRO je Agentúra Svätej stolice pre hodnotenie a podporu kvality vzdelávania na cirkevných univerzitách a fakultách, ktorú založil pápež Benedikt XVI. v septembri 2007. Jej poslaním je podporovať a rozvíjať kultúru kvality v rámci akademických inštitúcií pod vedením Svätej stolice.

Uvedená odborná komisia sa postupne stretla s vedením univerzity a navštívených fakúlt, s akademickými, pedagogickými a administratívnymi pracovníkmi a so študentmi a doktorandmi: Teologickej fakulty, Fakulty kánonického práva, Fakulty kresťanskej filozofie a Fakulty vied o rodine, ako aj s externými subjektmi, ktoré s týmito fakultami spolupracujú. Komisiu AVEPRO prijal aj kardinál Kazimierz Nycz, veľký kancelár UKSW vo Varšave.

VÝJAZDOVÉ ROKOVANIE GTF NA HRADE ŠARIŠ

Michal HOSPODÁR

Zamestnanci Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity (GTF PU) mali v stredu 12. júna neobyčajný pracovný deň. Na podnet pána dekana doc. ThDr. Petra Tirpáka absolvovali výjazdové rokovanie na hrade Šariš. Na úpäti hradného vrchu si prezreli miestny archeopark, ktorý ponúka vstupný pohľad na život našich predkov v stredoveku. Vrcholom podujatia bolo podpísanie memoranda.

Niekoľko budov so slamenou strechou, remeselnými nástrojmi a poľnohospodárskym náradím symbolicky demonštrovalo náročný život voľakedajších dedičanov. Potom sa už zamestnanci vydali na samotný výstup na hrad, kde ich čakal spoločný guláš.

V programe bola aj prehliadka obnovenej hradnej veže s odborným výkladom o histórii hradu, panovníckych rodoch a zaujímavostiach z ich života. Hrad je národnou kultúrnou pamiatkou od roku 1963. Je postavený na Šarišskom vrchu – kužeľovitom andezitovom 570 m vysokom kopci nad mestečkom Veľký Šariš cca 5 km od mesta Prešov. Obnovená hradná veža tým, že je najvyšším miestom hradu, súčasne ponúkla krásny pohľad na okolitú krajinu.

Vrcholom programu dňa bol podpis Memoranda o spolupráci medzi GTF PU a mestom Veľký Šariš. Memorandum v dobových kostýmoch s historickým perom podpísali a odtlačkom do vosku spečatili primátor Veľkého Šariša JUDr. Viliam Kall a dekan GTF doc. ThDr. Peter Tirpák. Zmyslom tejto dohody je umožniť študentom fakulty absolvovať animátorskú prax aj na tomto hrade pri jeho zveľadovaní či sprevádzaní turistov. Súčasťou spolupráce je participácia študentov GTF na podujatiach, ktoré mesto pripravuje počas celého roka. Uzatvorenie Memoranda o spolupráci je ďalším z krokov pre napĺňanie Dlhodobého zámeru GTF PU v Prešove na roky 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2029. Okrem toho je toto formálne podpísanie dohody vhodným krokom k rozšíreniu plánovaných cieľov vedeckého projektu KEGA 025PU-4/2023, ktorý sa zaoberá inováciou študijného programu Animácie voľného času s dôrazom na prepojenie s praxou. Krásny slnečný deň zakončili prítomní zamestnanci neformálnou opekačkou a vzájomnou blízkosťou.

Foto: archív GTF PU

POĎAKOVANIE PROFESORKE BILASOVEJ

Kolektív Inštitútu filozofie a etiky

V auguste 2024 odišla do dôchodku pani profesorka Bilasová, ktorá presne päťdesiat rokov pôsobila na Filozofickej fakulte (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove. Jej vedecký prínos pre odbor filozofia a etika je významný a je nám ctou pripomenúť jej dôležité míľniky v krátkom profesijnom životopise.

Jej zviazanosť s univerzitou sa datuje od roku 1969, keď začala vysokoškolské štúdium v odbore dejepis – filozofia, a úspešne ho ukončila v roku 1974. V tom istom roku nastúpila na fakultu, kde pôsobila dosiaľ, z toho veľkú časť aj ako riaditeľka Inštitútu filozofie a etiky. Vedeckú hodnosť CSc. získala v roku 1986 a o niekoľko rokov neskôr, v roku 1999, obhájila habilitačnú prácu. Titul profesor v odbore etika získala v roku 2012.

Prehľad jej vedecko-výskumných tém poukazuje na jej obdivuhodný vedecký záber a prehľad. Venovala sa epistemológii vo vede a filozofii v dejinno-historických a aktuálnych súvislostiach – Teória poznania (1993), Epistemológia v zrkadle historickej reflexie (1999), Úvod do epistemológie a metodológie vedy (2007) – a metodologickým analýzám v etike. Okrem toho vstúpila aj do interdisciplinárneho prieniku filozofie, etiky, literatúry. Z prienikov filozofie, etiky a literatúry (2005), Dotyky etiky a literatúry (2007), Umenie a mravnosť (2009), zaujímala sa o teoretickú reflexiu problémov a konfliktov v súčasnej spoločenskej praxi a skúmala podoby inštitucionalizácie etiky. Originálny výskum zameriavala na formovanie étosu v spoločnosti a výskum etiky politiky a etiky

verejnosti – Etika politiky na Slovensku (2010), Etika verejnej správy (2010), Etika a verejnosť (2007), Metamorfózy etiky v súčasnosti (2008). V rámci aplikovanej etiky sa zameriavala na výskum medicínskej etiky – Filozofické problémy medicínskej etiky (2008) či knižná práca v spoluautorstve Etika a medicína (2008). Popritom sa zaujímala aj o výskum etickej teórie a jej úlohy v etickom vzdelávaní – Podnety a námety pre etickú výchovu (2020), Metodika inovácie etickej výchovy (pre stredné školy) (2019), Filozofia etickej výchovy (2016). V poslednom období jej výskumné zameranie súviselo s výskumom etických aspektov starnutia a problematiky hodnotovej orientácie v sociálnych kontextoch. Výsledky výskumu publikovala v zahraničí aj v domacej monografii v spoluautorstve. Dlhé roky garantovala študijné programy etika, etika – sociálna práca a učiteľstvo etickej výchovy (v kombinácii). V odbore filozofia zodpovedala i za rozvoj a kvalitu odboru habilitačného konania a inauguračného konania. Bola dlhoročnou členkou akademického senátu na fakulte, členkou Vedeckej rady FF PU a členkou Vedeckej rady PU a ďalších grémií (Etická komisia PU, Edičná rada PU a FF, Komisia Grantovej agentúry PU a ďalších.)

V pedagogickej oblasti bola pre dobré vzťahy so študentmi váženou a obľúbenou učiteľkou. Zabezpečovala výučbu predmetov metodológia, medicínska etika, úvod do filozofie, filozofické otázky etiky, etika vedy a rôznych textových seminárov z dejín etiky a filozofie či filozofickej etiky. I keď to boli z pohľadu študentov náročná disciplína, dokázala ich osviežiť humorom blízky študentom, dobrou náladou a privetivosťou. Viedla desiatky diplomových prác, mala úspešných študentov aj na doktorandskom štúdiu. Napísala veľký počet odborných posudkov, recenzných posudkov, mladším kolegom, kedysi svojim študentom, ochotne poradila pri riešení rôznych problémov odborného a profesijného života.

Vážená pani profesorka, srdečne ďakujeme za Vašu pedagogickú, vedeckú a osobnú spoluprácu počas mnohých rokov na fakulte. Prajeme veľa radosti, zdravia a pekných chvíľ v osobnom živote!

Foto: archív FF PU

ĎAKUJEME, PANI PROFESORKA!

Ingrida VAŇKOVÁ

Dáma, ktorá natrvalo zapísala prešovské prekladateľstvo a tlmočníctvo ako príklad dobrej praxe na mapu Slovenska a Česka. Spomienka na pracovný deň s jubilujúcou pani profesorkou Magdalénou Bilou očami kolegov.

Je nesmiernym prínosom pre kariéru vysokoškolského učiteľa, ak mu okolnosti doprajú spolupracovať s významnou osobnosťou vo svojom odbore a učiť sa od nej. Súčasný záujem o štúdium prešovského prekladateľstva a tlmočníctva, jeho výborná reputácia a označenie ako príkladu dobrej praxe zo strany Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo (SAAVŠ) naznačuje, že za jeho nedávnym zrodom za významnej podpory rektora Prešovskej univerzity (PU); Dr. h. c. prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD. a dekanke Filozofickej fakulty (FF) PU prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD. MBA, ako aj jeho úspechom, stojí medzinárodne uznávaná osobnosť PU prof. PhDr. Magdaléna Bilá, PhD.

Je približne 7:30 ráno, na univerzite začína pulzovať život. Do budovy kráčajú zástupy študentov a učiteľov, medzi nimi aj elegantná pani profesorka v príjemnom rozhovore s kolegami. Jej diár naznačuje náročný pracovný deň s plánovanou výučbou, pracovnými stretnutiami a kontrolou posudku na rukopis publikácie. Prvá prednáška je v aule. Dvesto párov očí uprene hľadí na pani profesorku, ktorá pokojným hlasom vtahuje svojich študentov do umenia prekladu. Jej prednáška plynie ako baletné predstavenie. Každá veta je ako precízny a elegantný pohyb tanečnice, vykonaný s maximálnou ľahkosťou, no je výsledkom obrovskej sebadisciplíny, sebazaprenia a neustáleho pracovného nasadenia. Z jej slov je zrejmá skúsenosť, rozhladenosť,

nadšenie pre translato(ro)logiu a lingvistiku, láska k svojmu povolaniu a otvorenosť novým trendom a inováciám. Študenti postupne získajú predstavu o mnohých vedeckých inštitúciách, na ktorých pani profesorka získavala svoju expertízu, o ktorú sa s nimi práve delí.

Prof. PhDr. Magdaléna Bilá, PhD. v rokoch 1971 – 1976 absolvovala štúdium v študijnom programe Učiteľstvo anglického jazyka a literatúry a ruského jazyka a literatúry na FF v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ) v Košiciach. Svoju dizertačnú prácu v odbore Jazykoveda konkrétnych jazykových skupín úspešne obhájila na FF PU v Prešove v roku 1999. Veľkým uznaním jej práce bolo udelenie titulu docentka v odbore lingvistiky na FF Univerzity v Debrecíne (Debreceni Egyetem) v Maďarsku. Kvalita jej vedecko-výskumnej a pedagogickej činnosti bola potvrdená v roku 2018; po úspešnom inauguračnom konaní na FF PU v Prešove jej bol udelený titul profesorka v študijnom programe Prekladateľstvo a tlmočníctvo v odbore filológia. V rámci pedagogickej činnosti prof. Magdaléna Bilá vyučovala disciplíny na všetkých troch stupňoch štúdia, ako je napríklad štylistika, odborný preklad, teória a dejiny odborného a umeleckého prekladu vo svete či výskumné metódy v prekladateľstve.

Dopoludnie sa v slede povinností rýchlo blíži k svojmu záveru. Práve sa začína pracovné stretnutie. V elegantných šatách s jemným perlovým náhrdelníkom, presne v súlade s protokolom a etiketou tlmočníkov, si pani profesorka

so šarmom Francúzky upraví neposlušný prameň vlasov a sadá si do kresla k rokovaciemu stolu. Témou je spolupráca s externými partnermi a aktuálne záležitosti inštitútu. Prezentovaná stratégia naznačuje dobrý vývoj vecí, keďže odráža nenahraditeľnú, rokmi nadobudnutú skúsenosť prekladateľky, tlmočnice a vysokoškolskej učiteľky. Pestrý diapazón jej expertných činností či odborných a vedecko-výskumných spoluprác sa zúročuje v jej manažérskych, vedeckých a pedagogických zručnostiach.

Prof. Magdaléna Bilá bola riaditeľkou Inštitútu prekladateľstva a tlmočnictva FF PU (2021 – 2024). Zároveň bola garantkou študijného programu translatologický základ na 1. a 2. stupni, garantkou 3. stupňa štúdia a garantkou habilitačného a inauguračného konania v odbore filológia. Pôsobila ako členka odborovej komisie PhD. štúdia (FF Masarykovej univerzity v ČR, FF UPJŠ Košice, PaF Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, mediálne štúdiá FF PU) a členkou Vedeckej rady FF PU a Fakulty humanitných a prírodných vied PU. Pôsobila vo viacerých profesijných organizáciách, ako sú Fullbright Alumni Association, The Slovak Association for the study of English (SKASE) a The European Society for the study of English (ESSE) a aj ako hodnotiteľka SAAVŠ a Agentúry na podporu výskumu a vývoja.

Deň sa prechýlil do svojej druhej polovice a pani profesorka so svojim tímom pozorne číta posudok na rukopis predloženej štúdie. Spätná väzba je pozitívna, potrebné je už len zapracovať niektoré koncepty, ktoré vzišli z interdisciplinárnej spolupráce. Práve v takejto chvíli sa odhaľuje jej erudovanosť, ktorá je zárukou kvality akademickej práce. Nadobudla ju na zahraničných výskumných pobytoch (napr. u prof. Roacha v Readingu, na Univerzite de Namur v Kalifornii, USA), publiko-

vaním v prestížnych zahraničných časopisoch, dlhodobou a kontinuálnou recenznou činnosťou, pravidelnou účasťou na zahraničných konferenciách (napr. v USA, Japonsku, Španielsku, Rusku, Lotyšsku, Poľsku, Česku) a v neposlednom rade účasťou na pozvaných prednáškach doma aj v zahraničí.

Prof. Magdaléna Bilá sa vo svojej vedecko-výskumnej činnosti venovala osvojovaniu zvukového systému anglického jazyka, neskôr prekladateľskej problematike, konkrétne témam transferu štylistických, pragmatických a žánrových vlastností pri preklade špecifických typov diskurzu. Za jej pracovné výsledky a prínos pre PU v Prešove jej bola rektorom PU Dr. h. c. prof. PhDr. Petrom Kónyom, PhD. udelená strieborná medaila PU v Prešove.

Pracovný deň sa chýli ku koncu. Na inštitúte sa pripravuje káva a čaj. Pani profesorka si vychutnáva svoju šálku bylinkového čaju a jemne sa pohráva so svojou obrúčkou na prstenníku. Možno si práve spomenula na svoje dcéry a ich rodiny, aký majú všetci deň a ako prebieha manželovo stretnutie v literárnom klube. V príjemnej konverzácii členov inštitútu sa riešia záležitosti pracovné a tak trochu aj osobné,

utvrdzujú sa priateľstvá, rozvíja sa organizačná kultúra pracoviska. V pozadí hrá príjemný džez a pani profesorka nenápadne pozoruje celý tento výjav... vyzerá spokojne... Deň sa vydaril...

Milá naša pani profesorka, je nám ctou poznať Ťa a pracovať s Tebou. Pre mnohých študentov, absolventov i kolegov si významnou a inšpiratívnou osobnosťou, ktorá prispela k ich kariérnemu rozvoju. Ďakujeme Ti... za všetko..., za Tvoje vysoko profesionálne, no zároveň veľmi ľudské "tubytie" na univerzite, za úspech prešovského prekladateľstva a tlmočnictva, za hrejivú podporu v chlade náročnosti akademickej práce, za chladivé obklady v horúčkach profesijných výziev, za rozhovory pod univerzitnými sakurami, za všetky spoločné príjemnosti akademickeho života... Príbeh sa určite nekončí... Tešíme sa na ďalšie spoločné debaty akademicke i spoločensko-politické, na spoločné analýzy problematík lingvistických i translatologických, na názory dámy s absolútne rozvinutou schopnosťou diplomatickeho zvládania rôznych situácií, na Tvoje človečenstvo, pani profesorka...

Foto: archív prof. BILEJ

SO SRDCOM V HRUDI I NA DLANI

Doc. PhDr. Ľubica Derňarová, PhD., MPH, univ. prof. sa narodila v Brezne. Stredoškolské štúdium absolvovala na Strednej zdravotníckej škole (SZŠ) v Banskej Bystrici. V rokoch 1988 – 2002 pôsobila na SZŠ v Prešove, kde si popri zamestnaní doplnila vysokoškolské vzdelanie na Filozofickej fakulte (FF) Univerzity Komenského v Bratislave v aprobácii pedagogika – ošetrovatelstvo. V roku 2006 ukončila doktorandské štúdium vo vednom odbore ošetrovatelstvo na Trnavskej univerzite v Trnave. Habilitačnú prácu obhájila a následne sa habilitovala na Fakulte ošetrovatelstva a zdravotníckych odborných štúdií Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave (2009). Je jednou zo zakladajúcich osobností fakulty. V rokoch 2002 – 2019 pôsobila na Fakulte zdravotníckych odborov (FZO) PU ako prodekanka pre vedu a výskum. V súčasnosti pôsobí na Katedre ošetrovatelstva ako garant 1. a 2. stupňa vysokoškolského vzdelania v študijnom programe ošetrovatelstvo. Vo vedecko-výskumnej oblasti bola a je riešiteľkou viacerých grantových projektov KEGA, APVV a EŠF. Absolvovala viaceré učiteľské mobility v Česku, Poľsku, Chorvátsku a Írsku. Pôsobila ako členka Akreditačnej komisie Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Akreditačnej komisie Ministerstva zdravotníctva SR, redakčných rád v SR a zahraničí, vedeckých rád fakúlt, je predsedníčkou skupiny študijného odboru Zdravotníckej vedy a vedy o športe Rady pre Vnútorý systém kvality PU. Ako vynikajúci pedagóg vychovala niekoľko osobností reprezentujúcich ošetrovatelstvo na regionálnej a národnej úrovni. Vo svojej práci sa zasadzuje za neustály rozvoj ošetrovatelstva a propagáciu najkrajšieho povolania – služby človeku – sestry. Rada Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek jej v roku 2024 udelila mimoriadne ocenenie Biele srdce za celoživotnú prácu.

Pani profesorka, prezradíte našim čitateľom, aká bola Vaša cesta k ošetrovatelstvu?

Možno to vyznie celkom vtipne, ale keď ste ešte nedovršili ani 15 rokov života a máte sa rozhodnúť, čím chcete byť, skrsla vo mne myšlienka, že budem sestričkou v nemocnici. Moja známa ma od výberu povolania odhovárala a zdôrazňovala, že budem „dievča pre všetko“, že budem robiť veľmi ťažkú a často nepríjemnú prácu, čo mladé dievča nemusí vnímať pozitívne. Napriek argumentom mojej známej som si podala prihlášku na SZŠ v Banskej Bystrici, kde som v roku 1978 štúdium úspešne ukončila. V septembri 2024 to bude 50 rokov, čo som sa „zasnúbila“ so zdravotníctvom a dodnes svoje rozhodnutie neľutujem. Po ukončení stredoškols-

ského štúdia som nastúpila ako sestra v Nemocnici s poliklinikou v Brezne na Anestéziologicko-resuscitačné oddelenie do úžasného kolektívu zdravotníckych pracovníkov, ktorí s veľkou dávkou entuziazmu, profesionality a ľudskosti poskytovali svoju starostlivosť ľuďom, ktorí sa ocitli na hranici života a smrti. V tomto kolektíve bolo pomerne veľa mladých ľudí, pre ktorých práca nebola iba prácou, ale hlavne poslaním a výzvou neustále poskytovať starostlivosť na čo najvyššej možnej úrovni v súlade s novými poznatkami v oblasti zdravotníctva.

Ste rešpektovanou osobnosťou v ošetrovatel'stve, čím si Vás ako vedný odbor získalo?

Ošetrovatel'stvo je charakterizované ako múdrosť, láska a pomoc. Stotožňujem sa s charakteristikou, že múdrosť je vysoká ľudská cnosť a zaslúžená výsada. A tiež je úžasné konštatovanie, že múdry človek je skutočným požehnaním pre svoje okolie. Múdrosť je integrácia rozumu, citu, vôľových vlastností a skúseností, je spájaná s určitou mierou pokory a vnútorného pokoja. Múdry človek dokáže pokojne a objektívne diferencovať a hodnotiť, je rozhodný a cieľavedomý, pozná hodnoty a priority, vyniká v komunikácii a medziludských vzťahoch, vyhýba sa anáhleným a povrchným hodnoteniam. Múdrosť neprichádza sama, nemusí trvať naveky, avšak potrebuje neustálu kultiváciu a zdokonaľovanie. Som presvedčená, že múdra sestra v nemocnici je požehnaním pre pacienta.

Láska je v kontexte s ošetrovatel'stvom v mojom ponímaní prezentovaná ako niečo, čo je potrebné a nevyhnutné pre vykonávanie takej náročnej práce, ako je povolanie sestry. Chorý človek sa správa často nepredvídateľne, má svoje obavy, strach zo samotného ochorenia i z prognózy

svojho zdravotného stavu. Preto je veľmi dôležité, aby sme k nemu pristupovali s rešpektom, ale aj s láskou. Jedna múdra a veľmi obetavá dáma raz povedala, že nemusíme robiť veľké veci, stačí, ak budeme robiť malé veci, ale s láskou v srdci, s láskou k svojmu povolaniu. Pomoc pacientovi je podľa pani Hendersonovej vyjadrená slovami: „*Jedinečnou úlohou sestry je pomáhať jednotlivcovi, chorému alebo zdravému, pri vykonávaní tých činností, ktoré súvisia so zdravím alebo s jeho návratením, či pokojnou smrťou, ktoré by vykonával bez pomoci,*

„Láska je v kontexte s ošetrovatel'stvom v mojom ponímaní prezentovaná ako niečo, čo je potrebné a nevyhnutné pre vykonávanie takej náročnej práce, ako je povolanie sestry.“

keby mal potrebné schopnosti, vôľu alebo vedomosti. Vykonávať to takým spôsobom, aby čo najskôr dosiahol nezávislosť“. Tieto atribúty sú práve tie, ktoré si ma pre prácu v ošetrovatel'stve získali a sú to základy profesionálneho reprezentanta ošetrovatel'stva – sestry. Ak sa nám darí pripravovať sestry, ktoré v práci plnia svoje poslanie, stále má význam rozvíjať náš odbor ošetrovatel'stvo. A ak môžem aspoň drobnou pomyslenou kvapkou v mori k tomu prispievať, je to pre mňa nesmierna česť.

Čo Vás priviedlo a inšpirovalo k profesii vysokoškolského učiteľa ?

Ja som v prvom rade bola sestrička, ktorá pracovala na ARE,

mala som svoju prácu veľmi rada a o práci učiteľa som ani nerozmýšľala. Po skončení SZŠ som chcela ísť študovať medicínu, no na štúdium som ani po opakovaných pokusoch nebola prijatá. Po určitom čase a zmene v mojom osobnom živote vo mne skrsla myšlienka, že by som mohla študovať, zároveň pracovať v zdravotníctve a orientovať sa na oblasť vzdelávania budúcich zdravotných sestier. V roku 1988 som bola prijatá na externú formu štúdia odbor „pedagogika – ošetrovatel'stvo“, ktoré som v roku 1993 úspešne ukončila. Vtedy som sa „zaprisahávala“, že už nikdy nebudem ďalej študovať, no toto predsavzatie mi vydržalo veľmi krátko, pretože už o dva roky som sa prihlásila na štúdium MPH a odvtedy môj proces celoživotného vzdelávania úspešne napredoval.

Čo považujete aj v tejto dobe ešte stále za výzvu v kontakte so študentmi?

Napríklad aj takéto e-mail, ktorí mi zašlú študenti, citujem: „*dovoľte mi, aby som Vám pri príležitosti Dňa učiteľov zažehala k Vašej záslužnej, zodpovednej a v dnešnej dobe skutočne náročnej práci, veľa zdravia, pracovného elánu a tvorivých síl. “Jeden deň s dobrým učiteľom je viac ako tisíc dní usilovného samoštúdia.“* J. A. Komenský. *Ďakujem Vám za vašu obetavosť v mene všetkých, ktorí si Vašu prácu vážia“*... Keď som si preberala ocenenie Biele srdce, predtým na pódiu mnou stáli ocenené sestričky, ktoré som mala tú česť učiť a pripravovať ich na toto náročné a veľmi zodpovedné povolanie. V kategórii sestra pedagóg bola na celonárodnej úrovni ocenená tiež moja bývalá študentka, ktorá dôstojne reprezentuje našu vzdelávaciu inštitúciu i mňa osobne, pretože som ju učila na strednej a vysokej škole a bola som jej školiteľkou na PhD. štúdiu. Z mojich bývalých študentiek dnes niektoré pracujú v zahraničí, sú

z nich manažérky a námestníčky pre ošetrovateľskú starostlivosť, iné z nich sú dnes moje kolegyně, ktoré sú úspešné vo svojej pedagogickej práci. Nie všetci študenti nás musia mať radi, nie všetci sú vynikajúci, niektorí možno skôr priemerní, čo však nevylučuje fakt, že v klinickej praxi sa po rokoch z nich stávajú profesionáli a ich práca v zdravotníckom tíme je jedinečná a nenahraditeľná. Je pre mňa cťou, že ešte stále môžem odovzdávať svoje vedomosti a praktické skúsenosti študentom s vedomím, že moja práca má zmysel, je prospešná, a tiež s vierou, že pripravujeme sestry, ktoré sú v praxi veľmi žiadané.

Ktoré momenty vo svojej profesijnej a pedagogickej kariére považujete za výnimočné?

Prvý, veľmi príjemný moment v mojej práci sestry bol v čase, keď som pracovala ako sestrička na oddelení ARO v Brezne. A bola som vybraná na súťaž sestier v Banskej Bystrici, aby som spolu s kolegyňou reprezentovala naše oddelenie. Súťaž bola veľmi

„Ocenenie Biele srdce som prijala s veľkou pokorou a venovala som ho mojim rodičom, ktorí by boli na mňa a moju prácu nesmierne pyšní.“

náročná, okrem rozsiahleho vedomostného testu sme absolvovali aj praktické skúšky zo zručností v poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti. Zo 100 súťažiacich sme spolu s kolegyňou obhájili prvé a tretie miesto. Naše diplomy boli zavesené na stene v dennej miestnosti sestier niekoľko rokov aj potom, čo som už na oddelení nepracovala. Ďalším významným momentom mojej profesijnej praxe bol pacient, ktorého sme resuscitovali a podarilo sa nám ho zachrániť, v deň svojich narodenín sa prišiel na oddelenie ARO poďakovať za ďalší prežitý rok života. V pedagogickej kariére bolo a stále je tých momentov veľa. Za zmienku stojí fakt, ak mi moje

bývalé študentky povedia, že tak, ako som ich niektoré veci naučila, robia dodnes. Jednou z posledných momentov, ktoré stoja za zmienku je, keď pri odovzdávaní diplomov absolventom odboru ošetrovateľstvo si moje študentky prevzali cenu dekana za to, že vypracovali projekty a vyzbierali sumu v hodnote 18 476 € s cieľom obdarovať ľudí, ktorí sú na pomoc či pozornosť z našej strany odkázaní. Takýchto krásnych okamihov je veľmi veľa, a to je tiež jeden z dôvodov, prečo svoju prácu milujem a robí ma šťastnou, že sa môžem podeliť o svoje vedomosti, skúsenosti a byť dobroprajnou.

Čo pre Vás ocenenie Biele srdce znamená?

Biele srdce v kategórii sestra pedagóg na republikovej úrovni mi bolo udelené už v roku 2008. Vtedy som sa z pracovných dôvodov odovzdávania tohto ocenenia nemohla zúčastniť. Keď som sa dozvedela, že budem opakovane ocenená, a že to bude mimoriadne ocenenie za celoživotnú prácu, bola som dojatá. Vyhrkli mi slzy, ale boli

to slzy, ktoré sa „rodia v očiach“ a dopadajú až k srdcu a toho môjho sa naozaj veľmi dotkli. Vtedy som si uvedomila, že si moju prácu profesionáli, ale aj študenti v mojom okolí všímali, pozorovali ma a vystavili mi to najkrajšie hodnotenie, keď ma profesijná organizácia Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek nominovala na toto ocenenie. Koľko ľudí sa môže tešiť z toho, že vám profesijná organizácia pripraví takú veľkolepú oslavu? Ja áno a je to jeden úžasný a nezabudnuteľný moment, ktorý bol umocnený tým, že sa oceňovanie realizovalo pod záštitou pani prezidentky Zuzany Čaputovej a mojou túžbou bolo raz sa s ňou osobne stretnúť, čo sa mi aj splnilo. Toto ocenenie som prijala s veľkou pokorou a venovala som ho mojim rodičom, ktorí by boli na mňa a moju prácu nesmierne pyšní. Ďakujem.

Ak sa momentálne nevenujete svojim pracovným povinnostiam, ako trávate vzácne chvíle voľného času?

Vo voľnom čase veľmi rada čítam. V lete sa starám o záhradu,

milujem kvety, tiež často a veľa „brigádujem“ na rodičovskej chalupe, fyzická práca nie je pre mňa neznáma. Mám dve úžasné vnúťčatky, ktoré významným spôsobom zmenili môj život a voľný čas strávený práve s mojou rodinou je pre mňa stále niečo výnimočné a obohacujúce.

Pani profesorka, prezradíte našim čitateľom, ktoré vlastnosti považujete za najdôležitejšie pre povolanie sestry či zdravotníckeho pracovníka?

Tak ako som už spomínala, pre mňa je dôležité, aby bola sestra, ale aj každý zdravotnícky pracovník vzdelaný, aby mal prehľad o nových moderných prístupoch pri poskytovaní zdravotníckych služieb, ktoré sú založené na vedeckých dôkazoch, aby bol zručný a realizoval výkony, ktoré sú niekedy bolestivé čo najšetrnejšie. Neodmysliteľnou súčasťou práce je empatický a ľudský prístup, aby mal pacient pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti pocit, že on je stredobodom našej ošetrovateľskej starostlivosti. Ak chceme dosiahnuť úspešnú zmenu

slovenského zdravotníctva, je to možné iba vtedy, ak má zdravotníctvo silného vodcu, ktorý dokáže s inovatívnym tímom uplatniť nám už dobre známe kľúčové slovesá, od ktorých závisí celý úspech, a to sú: chcieť, vedieť, môcť a hlavne spraviť. Želám si, aby sme pripravovali takýchto zdravotníckych pracovníkov a možno tieto dôležité vlastnosti podáva legenda o stvorení zdravotnej sestry, v ktorej sa hovorí, že sestra „musí byť produktívna, ľahko formovateľná... Má mať nervy ako povrazy a široký chrbát, na ktorý sa dá všetko naložiť, ale pritom má byť jemná. Musí naraz robiť 5 vecí a ešte vždy mať jednu ruku voľnú! Má mať radosť zo svojho povolania, ktoré si všetko žiada, musí pri práci myslieť, usudzovať a uzatvárať kompromisy, ale musí mať aj pochopenie pre smútok, bolesť, sklamanie a osamelosť“.

Zhovárala sa: Silvia ŽULTÁKOVÁ
Foto: archív prof. Derňarovej

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA OSLAVUJE 75. VÝROČIE

Naša akademická knižnica poskytuje svoje služby vysokoškolským študentom a ich učiteľom už neuveriteľných 75 rokov. Pri tejto príležitosti sme sa rozprávali o histórii knižnice, ale aj o jej plánoch do budúcnosti s Ing. Petrom Halkom, ktorý je jej riaditeľom už vyše štvrtstoročia, čo ocenil aj rektor Prešovskej univerzity (PU) v Prešove prof. Peter Kónya udelením zlatej medaily PU.

Pán riaditeľ, v prvom rade gratulujeme k 75. výročiu univerzitnej knižnice. Ako vnímate toto významné jubileum inštitúcie, ktorú vediete už viac ako štvrtstoročie?

Dejiny našej knižnice sú neoddeliteľne späté s históriou pôsobenia vysokoškolských inštitúcií humanitného zamerania v našom meste, resp. regióne. Sedemdesiatpäť rokov knižnice preto znamená sedemdesiatpäť rokov služby týmto inštitúciám, ich študentom a pedagógom. Svojou činnosťou sa knižnica, t. j. jej zamestnanci, snažili a snažia v zmysle svojho poslania a svojich možností predovšetkým uspokojovať ich kultúrne, informačné, vedeckovýskumné a vzdelávacie potreby a záujmy.

Môžete nám priblížiť okolnosti vzniku knižnice, resp. ako dokladujete rok jej vzniku?

Naša knižnica nemá žiadnu oficiálnu zriaďovaciu listinu ani nebola zria-

dená zákonom či vyhláškou, pretože vždy bola súčasťou vzdelávacích inštitúcií a nikdy nemala právnu subjektivitu. Za rok vzniku knižnice považujeme rok 1949, keďže vtedy bola Nariadením vlády č. 163/1949 Zb. z 30. 6. 1949 zriadená v Košiciach Pobočka Pedagogickej fakulty Slovenskej univerzity (PF SU) v Bratislave a spolu s ňou vznikla aj knižnica pod názvom Knižnica Pobočky Pedagogickej fakulty SU v Košiciach. Dokazuje to jeden zo základných dokumentov našej knižnice – Prírastkový zoznam č. 1, kde je uvedené, že prvé publikácie boli dodané dňa 22. 7. 1949. Išlo o 47 titulov (121 exemplárov) v ruštine, ktoré dodali Slovanský výbor Moskva a Práca Košice, čo, myslím, dokrešľuje vtedajšiu dobu. V roku 1949 už knižnica žiadne ďalšie dokumenty nezískala. Prvý dokument v slovenčine do svojho fondu získala 7. 3. 1950 a bol ním časopis Filosofický zborník Matice slovenskej, roč. VIII. Prvú slovenskú knihu knižnica získala 25. 4. 1950 až

ako svoj 58. titul a bola ňou Vyššia matematika od prof. F. Jurgu.

Sú tieto dokumenty ešte vo fonde knižnice?

Žiaľ, tieto dokumenty sa do dnešných dní nezachovali. Rovnako ako mnoho ďalších boli vyradené z fondu začiatkom 80-tych rokov minulého storočia, keď knižnicu postihla jedna z viacerých nešťastných prírodných udalostí a časť knižného fondu bola vytopená.

Kedy začala knižnica svoje pôsobenie v Prešove?

Knižnica začala pôsobiť v Prešove v roku 1952, keď Vládnym nariadením č. 30/1952 Zb. z 8. júla 1952 bola Pobočka PF SU premiestnená z Košíc do Prešova a spolu s ňou aj jej knižnica, ktorej knižničný fond vtedy tvorilo 4 308 zväzkov. V knižnici vtedy pracovali dvaja pracovníci

a sídlila na terajšej Hlavnej ulici č. 22, v historickej budove známej ako palác Klobušickovcov, a to až do roku 1984, kedy sa presťahovala do terajších priestorov VŠA na Ul. 17. novembra 1 (vtedajšia Gottwaldova ul.). Ako som v úvode spomínal, ďalšie pôsobenie knižnice bolo úzko späté s pôsobením vzdelávacích inštitúcií v Prešove a keďže 50-te roky boli z tohto pohľadu zvlášť turbulentné, knižnica viackrát menila svoj názov podľa toho, ako sa menili inštitúcie, ktorým poskytovala svoje služby. Celkovo mala knižnica vo svojej histórii doteraz až 10 názvov.

Môžete uviesť aspoň niektoré z tých najzaujímavejších, resp. niektoré z jej míľnikov?

Napr. hneď v roku 1953 v súvislosti s reorganizáciou československého školstva vznikla z Pobočky PF SU Vyššia pedagogická škola a zároveň práve v tomto roku bola v Prešove zriadená aj Filologická fakulta Vysoké školy pedagogickej v Bratislave. Knižnica dostala názov Ústredná knižnica pri Vyššej pedagogickej škole a Filologickej fakulte v Prešove, a tak začala slúžiť dvom vysokým školám súčasne, čo bol v rámci vtedajšieho Československa unikát. Jedným z historických míľnikov bol vznik Univerzity P. J. Šafárika (UPJŠ) v roku 1959. Knižnica bola organizačne začlenená pod Filozofickú fakultu – dostala názov Ústredná knižnica Filozofickej fakulty UPJŠ v Prešove a stále bola samostatným pracoviskom. To sa zmenilo až v roku 1973, keď bola na báze troch fakultných knižníc zriadená Ústredná knižnica a Študijnoinformačné stredisko UPJŠ v Košiciach a naša knižnica sa stala už len jej pobočkou riadenou z Košíc. Toto obdobie nepatrilo v histórii knižnice práve k najšťastnejším, pričom jej nedostatočné financovanie bolo jednou z príčin rozpadu UPJŠ. Za najdôležitejší z míľnikov však považujem vznik Prešovskej univerzity v roku 1997, kedy knižnica dostala svoj terajší názov. Dovolím si tvrdiť, že toto ob-

dobie patrí k najlepším v jej histórii, keďže knižnica prešla rapídnu kvalitatívnu zmenou v poskytovaní knižnično-informačných služieb, na čom majú zásluhu aj všetky doterajšie vedenia univerzity.

Ste riaditeľom knižnice od roku 1998. Je bežná takáto „dlhovekosť“ na vedúcom poste v knižnici?

V akademickej knižnici to nie je nič nezvyčajné. Rovnako ako aj iné pracovné pozície v knižnici je to skôr o službe, ako o nejakých benefitoch. V histórii našej knižnice som len jej tretím vedúcim, resp. riaditeľom – prvým bol JUDr. Vladimír Kováč, ktorý ju viedol od počiatkov až do roku 1962 a druhým bol Jozef Tutoky, prom. fil., ktorý ju viedol 35 rokov (1963 – 1998). Práca v knižnici vždy bola, je a dúfam, že aj vždy bude o ľuďoch a pre ľudí. Bez čitateľov a bez knihovníkov

„Za 75 rokov v knižnici pracovalo viac ako 100 zamestnancov – niektorí len pár týždňov či mesiacov, iní niekoľko rokov, viacerí celý produktívny život a radi sa sem vracajú.“

by knižnica bola len prázdny, bezduchým miestom. Za 75 rokov v knižnici pracovalo viac ako 100 zamestnancov – niektorí len pár týždňov či mesiacov, iní niekoľko rokov, viacerí celý produktívny život a radi sa sem vracajú. Toto povolanie musí byť zároveň aj vašim poslaním, inak sa dá dobre robiť len ťažko. Dovolím si tvrdiť, že mám šťastie na kolegyne a kolegov, ktorí zdieľajú toto moje presvedčenie a možno aj preto tých 26 rokov utieklo veľmi, veľmi rýchlo.

S akou víziou ste nastupovali na post riaditeľa?

Do knižnice (vtedy Univerzitnej knižnice UPJŠ) som nastúpil už v roku 1992 ako systémový knihovník a mojou úlohou bolo automatizovať a informatizovať knižničné procesy na všetkých jej pracoviskách v Prešove a v Košiciach, keďže vtedy všetky procesy prebiehali ručne. Bolo to nesmierne náročné, keďže na to neboli vytvorené takmer žiadne podmienky – vrcholným výdobytkom techniky tu bol elektrický písací stroj... Mojou víziou bolo preniesť knižnicu zo „stredoveku“ do 21. storočia a vybudovať moderné knižnično-kultúrno-informačné pracovisko na európskej úrovni. Chcel som, aby sa stala srdcom univerzity. V čase môjho nástupu na riaditeľský post ešte boli infor-

Strana 1

Por. knihovník I

Inventárne číslo	Položka invent. denníka z roku	Predmet	Počet	Cena		Dodavateľ	Dodané dňa	Poznámky a povolenie odpisu
				Kčs	h			
Vo 1	1949	M. M. Šejnman: Vatikán 1948	1	83	22	Slovan, výbor Moskva	22. VII. 1949	Odpísané n.č. 1088
Vo a-e 2	1949	P. N. Tretijakov: Vostočno-slavjanskije plemena	5	83	22	-"-"	-"-"	Odpísané n.č. 1090
Vo	—	Voznesenskij: Voenna ja ekonomika	—	—	—	—	—	Odpísané n.č. 1091

matizačné projekty viac-menej len na papieri (hlavne kvôli nedostatku financií a personálu), no keďže som knižnicu aj ľudí v nej už dobre poznal a cítil som náležitú podporu vedenia univerzity, veril som v ich skorú úspešnú realizáciu.

Zmenila sa nejaká knižnica pod vašim vedením?

Štvrtstoročie je relatívne dlhá doba nielen pre človeka, ale aj pre knižnicu, zvlášť v tejto turbulentnej dobe. Zmeny boli rýchle a výrazné a týkali sa viacerých oblastí: priestorovej a materiálno-technickej, personálnej, poskytovaných služieb. Zmenilo sa však aj vnímanie a postavenie knižnice. Keďže som sa stal riaditeľom knižnice krátko po vzniku PU, prvoradou bola úloha čo najskôr úspešne zmeniť knižnicu z pobočky na ústrednú knižnicu, ktorá zabezpečí univerzite informačný „fullservis“. Bolo potrebné ju takmer nanovo vybudovať a čo najskôr ju zabezpečiť finančne, personálne aj priestorovo, na čom bola zhoda naprieč univerzitou.

Univerzita sa začala dynamicky rozvíjať a vzhľadom k rapídному nárastu počtu študentov (napr. v rokoch 2006 – 2008 mala PU vyše 12 000 študentov) bolo potrebné riešiť najmä priestory, takže knižnica sa začala rozširovať nielen vo VŠA (Multimediálna a databázová študovňa, Centrálna študovňa a požičovňa, Študovňa EPC, depozity a spracovateľské pracoviská), ale zmeny sa udiali aj na pobočkách v Knižnici Gréckokatolíckej teologickej fakulty a v Knižnici Fakulty zdravotníckych odborov a Pravoslávnej bohosloveckej fakulty. Rozšíril sa a najmä skvalitnil sa aj personál, k čomu v rokoch 2004 – 2014 výrazne pomohol aj študijný odbor Knižnično-informačné štúdiá na Fakulte humanitných a prírodných vied PU (neskôr na Filozofickej fakulte PU), ktorý absolvovala väčšina mojich kolegyň.

Vnímate za ten čas aj nejaké zmeny v poskytovaní knižnično-informačných služieb?

V čase mojich riaditeľských počiatočkov, t. j. koncom milénia, bola naša knižnica analógová, rovnako ako vtedy väčšina knižníc, pričom

„Mojou víziou bolo preniesť knižnicu zo „stredoveku“ do 21. storočia a vybudovať moderné knižnično-kultúrno-informačné pracovisko na európskej úrovni. Chcel som, aby sa stala srdcom univerzity.“

čitatelia vnímali knižnicu zväčša iba ako požičovňu alebo študovňu dokumentov s výnimkou malého počtu vedeckých pracovníkov, ktorí využívali aj bibliografické služby. Boli to časy offlinu, internet bol v ešte plienkach, katalógy boli len lístkové a napr. zoznamy karentovaných článkov alebo prírastky slovenskej národnej bibliografie sme dostávali len v tlačenej podobe (neskôr aj na disketách). Dnes už neexistuje v knižnici proces, ktorý by nebol digitalizovaný, k čomu, samozrejme, prispel aj rozvoj informačno-komunikačných technológií. Ručné spracovanie a lístkové katalógy vystriedal integrovaný automatizovaný knižničný systém ALEPH s online katalógmi (získanému vďaka projektu Kolin, ktorý podporila Mellonova nadácia z USA). Ruka v ruku s informatizáciou začala knižnica ponúkať aj nové služby, ktoré univerzita (resp. čitatelia) požadovali. Boli to: evidencia publikačnej činnosti, evidencia umeleckej činnosti, evidencia záverečných prác, zabezpečovanie online prístupu do vedeckých databáz a pod. Veľmi cenenou a využívanou je Digitálna knižnica elektronických

dokumentov UK PU, kde máme už vyše 1 100 dokumentov, ktorých autormi sú zamestnanci univerzity. Viacero z týchto projektov naša knižnica realizovala v spolupráci s inými akademickými knižnicami, pričom často patrila medzi ich lídrov.

Naša Univerzitná knižnica (UK PU) je známa aj organizovaním rôznych kultúrnych podujatí. Je to tiež jeden z vašich projektov?

Áno, je to jedna z vecí, ktoré mi robia radosť a zároveň zvyšuje nielen náš kredit, ale aj kredit univerzity. Organizovanie umeleckých výstav, koncertov, autorských prezentácií kníh, ale aj knižných výstav sa začalo až po mojom nástupe. Uvedomil som si, že na univerzite pôsobí obrovské množstvo kreatívnych ľudí – výtvarníkov, hudobníkov, divadelníkov a spisovateľov, ktorým som chcel otvoriť dvere do knižnice. Chcel som im ukázať, že knižnica je tu aj pre ich aktivity, môžeme si navzájom pomôcť a profitovať z toho budú najmä naši študenti. Vďaka ich pochopeniu sa nám to podarilo, pričom je potrebné si uvedomiť, že to nie je v akademických knižniciach bežné, za čo patrí moja (naša) vďaka najmä literárnym, výtvarným a hudobným katedrám na Filozofickej a Pedagogickej fakulte PU. Postupne, najmä po rozšírení Centrálnej študovne (2008), si naši umelci a spisovatelia knižnicu obľúbili a začali k nám pozývať aj kolegov nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Nadviazali sme tiež intenzívnu spoluprácu s našimi vydavateľstvami (K. K. Bagala, Portál, Modrý Peter, FACE, Literárny klub...), literárnymi inštitúciami a organizátormi literárnych súťaží (LiC, Anasoft Litera, Zlatá vlna...), ale aj so zahraničnými kultúrnymi spolkami z Česka, Poľska, Bulharska, Ukrajiny, ktoré pôsobia na Slovensku. Podarilo sa nám tak zorganizovať spoločne už vyše 800 podujatí, ktoré navštevujú nielen naši čitatelia, ale aj kultúrychtiví ľudia z celého nášho regiónu. Mali sme možnosť privítať u nás množstvo zaujímavých a výnimočných osob-

ností nielen z umeleckej "brandže", ale aj osobnosti spoločenského života či osobnosti z našich a zahraničných diplomatických kruhov. Mnohí z týchto skvelých umelcov sa k nám radi opakovane vracajú, čo nás veľmi teší. Bohužiaľ, na viacerých z nich nám už ostanú len nezabudnuteľné spomienky a prázdno v srdci. Spomeniem za všetkých len niektorých z nich, ktorí boli pre mňa veľikánmi nielen umelecky, ale aj ľudsky: Prokip Kolysnik, Kornel Földvári, Anton Hykisch, Jozef Adamovič...

Sú nejaké konkrétne projekty alebo udalosti, na ktoré ste obzvlášť hrdý?

Neskromne si dovoľím tvrdiť, že som hrdý na našu knižnicu, na ľudí, ktorí v nej pracujú, a na všetko, čo sme najmä od vzniku PU dokázali. Ak by som mal vybrať a zdôrazniť ešte jeden projekt, tak by to bolo určite spracovanie a vyčlenenie nášho historického knižničného fondu (HKF). Je to jedna z činností, ktorú nie je „z vonku“ až tak vidieť, ale bola mimoriadne náročná – časovo aj odborne. Ocenilo to aj Minister-

stvo kultúry SR, keď v roku 2016 vyhlásilo 250 najvzácnejších titulov z týchto našich historických tlačí ako historický knižničný fond a následne Slovenská národná knižnica v Martine celý náš HKF zapísala do svojej ústrednej evidencie. HKF obsahuje vyše 4 000 titulov, najstaršie tlače

„Na univerzite pôsobí obrovské množstvo kreatívnych ľudí – výtvarníkov, hudobníkov, divadelníkov a spisovateľov, ktorým som chcel otvoriť dvere do knižnice.“

v HKF UK PU sú zo 16. storočia a pochádzajú z Nemecka, Francúzska, Belgicka, Čiech i Rumunska.

Čo považujete za najväčšiu výzvu, ktorej bude čeliť naša knižnica v dohľadnej dobe?

Univerzitná knižnica PU má bohatú históriu, na ktorú je právom hrdá a na ktorú sa snaží svojim súčasným pôsobením dôstojne nadväzovať. Je stále vitálna a plná elánu, odhodlaná prijať ďalšie výzvy, ktoré na ňu čakajú a poskytovať svojim čitateľom čo najkvalitnejšie knižnično-informačné služby. Ako príklad môže poslúžiť aj zvládnutie covidového obdobia, keď okrem rozšírenia svojich služieb do digitálneho prostredia naša knižnica ako jediná na Slovensku nebola zatvorená ani jeden deň a aj keď v obmedzenej miere, poskytovala svojim čitateľom obvyklé služby. Asi najväčšou výzvou, ktorá knižnicu v najbližších rokoch čaká, je prechod na nový knižnično-informačný systém, keďže izraelská spoločnosť ExLibris, ktorej systém ALEPH používame, budúci rok končí s jeho technickou podporou. Verím, že rovnako ako všetky doterajšie výzvy, aj túto naša knižnica a jej zamestnanci zvládnu.

Zhovárala sa: Anna POLAČKOVÁ
Foto: archív UK PU

ÚSPEŠNÍ ABSOLVENTI

Prečo študovať na Prešovskej univerzite?

Ako ich štúdium na univerzite obohatilo?

Odpovedajú naši úspešní absolventi.

Mgr. Nika Krišková Jamnická

Majiteľka výchovno-vzdelávacieho Montessori centra a zábavného centra pre deti Detičkovo v Košiciach

Absolventka Pedagogickej fakulty PU

Som absolventkou Prešovskej univerzity v Prešove, Pedagogickej fakulty, v študijnom programe Predškolská a elementárna pedagogika (v rámci bakalárskeho stupňa štúdia). V rámci druhého stupňa vysokoškolského štúdia som zas absolventkou v študijnom programe Predškolská pedagogika. Už popri štúdiu som pracovala pre súkromnú materskú školu. Vždy som mala víziu spájať teóriu s praxou. Lebo teória je dokonalá len vtedy, keď sa spája s praxou. Od exkurzie v zahraničí, ktorú sme ako študentky absolvovali počas štúdia na fakulte, ma fascinovalo alternatívne školstvo. Tam som pochopila, že chcem učiť inak. Začala som najprv samoštúdiom, ale to mi nestačilo. Preto som začala študovať aj pedagogiku Montessori.

Pred založením výchovno-vzdelávacieho a zábavného centra Detič-

kovo som pracovala v súkromných jasliach, v súkromnej a štátnej materskej škole a popri prevádzkovaní Detičkova som bola aj riaditeľkou súkromnej Montessori materskej školy.

V mojom Detičkove vyučujem kurzy Montessori pre deti a rodičov, taktiež som vytvorila projekt adaptačného charakteru – Príprava na MŠ s princípmi pedagogiky Montessori. Tento projekt vznikol preto, lebo som ako učiteľka v praxi často videla adaptačné problémy u detí, ich nepripravenosť na MŠ, ako aj neprežitie separačnej úzkosti pred vstupom do MŠ. Taktiež pomáhame rodičom rôznymi konzultáciami. Venujeme sa deťom od 18-tich mesiacov do 12-tich rokov. Vyučujem aj poobedné kurzy Montessori pedagogiky ako Kozmická výchova, Vedko-Vševvedko, Arteterapia, ale aj projekt,

ktorý pripravuje deti na vstup do ZŠ – Predškolák. Detičkovo prevádzkujem už viac ako sedem rokov a organizujeme aj detské prímestské letné a jarné tábory, narodeninové oslavy s maskotmi pre školy, mestá, obce a firmy.

Prečo to všetko popisujem? Od malička som chcela byť učiteľkou. Nič z toho by sa však v mojom živote neuskutočnilo, ak by mi Prešovská univerzita v Prešove, konkrétne jej Pedagogická fakulta, nepomohla splniť môj detský sen. A som hrdá na to, že som si za ním šla. To je aj môj odkaz všetkým študentom Prešovskej univerzity: Nevzdávajte sa svojich snov. Plňte si ich. Veď byť učiteľom naozaj nie je len povolanie. Je to poslanie na celý život.

Mgr. Vladislav Hanko

Autor cestopisov

Absolvent Filozofickej fakulty PU

Volám sa Vladislav Hanko a na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity (FF PU) sa mi podarilo získať magisterský titul v odbore anglický jazyk a anglofónne kultúry (AJAK). Na štúdium na PU som nastúpil s čiastočným nadhľadom prakticky od prvého dňa, keďže som nezačínal od nuly. Mal som totiž za sebou už skúsenosť so štúdiom ekonomického odboru na vysokej škole v Ostrave, kde som však skončil ako DVD-čko (do Vianoc doma). Aj to mi však dalo dosť na to, aby som mohol porovnať svoje študijné skúsenosti z Ostravy a Prešova. Ak by som mal za niečo vysokú školu v Česku vyzdvihnúť, snáď len za kvalitnejšiu vybavenosť učební a lepšie fungovanie interného školského systému. (Povedzme si pravdu, MAIS dokáže pripraviť množstvo zábavy študentom aj pedagógom.) Štúdium je však napokon ale založené na profesionalite a prístupe vyučujúcich, v čom už pedagogický zbor PU rozhodne nezaostáva. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že počas svojho štúdia v Prešove som sa okrem ľudskosti stretol aj s odbornosťou.

Odbor AJAK, ktorý som študoval, slúži ako perfektný univerzálny odrazový mostík, od ktorého sa dá odraziť rôznymi smermi v profesiách súvisiacich s anglickým

jazykom. Je ho však potrebné spojiť s konkrétnym zameraním, aby jeho využitie nabralo konkrétny smer. Ja som sa rozhodol vytvoriť si kombináciu odboru AJAK s kurzom turistický sprievodca a delegát cestovného ruchu, ktorý zastrešuje univerzita a vedie ho doktor Anton Fogaš. Týmto spôsobom som si vytvoril fungujúcu a praktickú kombináciu. Ako študenti odboru AJAK sme boli akoby pokusnými morčatami. Zatiaľ čo sa kolegovci v príbuzných odboroch sústreďovali na jeden konkrétny smer využitia jazyka, my sme dostali esenciu z tlmočníctva, prekladateľstva a podobne, akurát s tým rozdielom, že nás uviedli priamo do praktického cvičenia so základmi teórie. Tento pokus vyšiel celkom dobre, pretože sme (vraj) dosahovali porovnateľné, dokonca lepšie výsledky ako prekladatelia a tlmočníci.

A čo bolo so mnou, keď sa za mnou zabuchli vráta školy? Úprimne môžem zhodnotiť, že s uplatnením som problém nemal a cestovky hľadajúce delegátov na letnú sezónu som našiel celkom rýchlo. Ako to ale už podľa Murphyho zákona schválnosti býva, v rovnaký deň, keď ma ráno na online pohovore prijali, sa v obchode so stavebným materiálom, kde pracujem, začala komplikovať

personálna situácia, a keby som na leto či dokonca natrvalo odišiel aj ja, rozpadlo by sa to tam úplne. Prispôbil som sa teda situácii, ktorá vznikla, zostal som v zamestnaní a v tejto prudko neistej dobe mi ostala pevná pôda pod nohami, z ktorej si môžem podľa vlastných potrieb celkom dobre vyskakovať.

Zameranie svojho štúdia som teda využil inak. Začal som cestovať a písať cestopisy zamerané na bežných ľudí z čelade pracujúcich, ktorí si myslia, že si pre svoju pracovnú a finančnú situáciu nemôžu dovoliť stihnúť vidieť viac ako svoje pracovisko a štyri steny svojej spálne predtým, ako sa tento kolotoč roztočí znovu. Cestopisy väčšinou píše ľudia, ktorí sa na dva týždne do roka vrátia domov, operujú si ponožky a zas letia ďalej. Ako jeden z pretekárov v krysom závode sa vo svojich textoch snažím ukázať, že aj za predĺžený víkend s dňom voľna navyše sa toho dá veľa stihnúť, a to navyše lacno a na miestach, na ktoré sa bežný smrteľník dokáže dostať. Okrem tejto zákerne namontovanej reklamy to píšem hlavne preto, lebo chcem zdôrazniť, že práve štúdium na FF PU mi významne pomohlo k dosiahnutiu týchto cieľov.

Mgr. Branislav Hrabkovský, PhD.

Hlavný štátny radca, Ministerstvo životného prostredia SR

Absolvent Fakulty humanitných a prírodných vied PU

Nakoľko som na štúdium na vysokej škole nastupoval vo veku, v ktorom mala väčšina vysokoškolské štúdium za sebou a zarezávala už v prvej práci, vyberal som si študijný odbor cielene. Voľba padla na kombináciu anglického jazyka a literatúry v spojení s ekológiou, to všetko s pedagogickým zameraním. Musím povedať, že jadro tvorila ekológia a hncou silou bola zvedavosť po pochopení fungovania živej aj neživej prírody, k čomu ma od malička viedol otec. A práve na Fakulte humanitných a prírodných vied (FHPV) som postupne na hodinách zoológie, botaniky, ekológie či iných predmetov dostával odpovede na otázky, ktoré som si kládol či už na prechádzke lesom, alebo pri jazere či rieke. Postupne sa začalo skladať akési puzzle o fungovaní prírodných ekosystémov okolo mňa aj na druhej strane sveta. A aj keď

sa toto puzzle denno-denne dopĺňa o nové časti, musím skonštatovať, že poznatky a zručnosti nadobudnuté počas štúdia na Prešovskej univerzite (PU) vytvorili nevyhnutný základ a predpoklad k tomu, aby som každý nový poznatok vedel do vznikajúceho obrazu správne osadiť. V čase, keď sa Slovenská republika pripravovala na predsedníctvo v Rade Európskej únie, mi zhoda náhod „prihrala“ do cesty inzerát na nástenke katedry ekológie, v ktorom Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) hľadalo niekoho, kto by zastrelil časť agendy enviro-rezortu. O mesiac neskôr sa mojim pôsobiskom stalo práve MŽP SR, kde od svojho nástupu pokrývam v rámci medzinárodnej spolupráce agendu morskej biodiverzity, ale aj problematiku ochrany sťahovavých druhov.

Na národnej úrovni sa venujem príprave dokumentácie ochrany prírody a krajiny, čo inými slovami znamená programy starostlivosti o chránené územia. Nastavujú sa nimi princípy a zásady starostlivosti o územie tak, aby ostal zachovaný, prípadne sa zlepšil stav populácií druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v tom ktorom území.

Vďaka pedagógom a výskumníkom na FHPV mi Prešovská univerzita dala skutočne viac ako vzdelanie – okrem vedomostí aj rozhľad, okrem informácií aj obzory.

Mgr. Kristián Bezák

Manažér reštaurácie Hotel Lomnica 5*

Absolvent Fakulty manažmentu PU (dnes už Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu)

Pamätám si na obdobie svojho dospievania, keď som počas štúdia na strednej škole pracoval počas leta v reštaurácii v Pieninách. Vďaka tejto skúsenosti som získal hlboké pochopenie toho, čo všetko je potrebné na to, aby takáto reštaurácia fungovala. Vtedy sa vo mne prebudila túžba dozvedieť sa o týchto službách viac. Obdobie vysokoškolského štúdia bolo pre mňa zatiaľ najkrajšie. Spoznal som mnoho skvelých ľudí z rôznych kútov Slovenska a zažil prístup pedagógov, ktorí využívajú nové trendy vo výučbe. Seminára nevzýerali ako hodiny, kde pedagóg len prednáša teoretické poznatky, ale boli vedené ako diskusie, kde pedagógov často zaujímal názor študenta. To nie je bežné. Štúdium na univerzite mi ukázalo, že služby cestovného ruchu budú napredovať len toľko, koľko tížiadostivých a zapálených ľudí v tomto odvetví bude

pracovať. Recept na úspech neexistuje. Veľa ráz je to o šťastí a okolnostiach, ktoré daný moment prinesie. Počas štúdia som si ani nepomyslel, že v tak mladom veku budem pôsobiť v manažmente hotela Lomnica a že mi bude zverená taká zodpovednosť. Človek musí tomuto povolaniu obetovať veľa zo svojho súkromia, ale mne sa to vracia. Vracia sa mi to, keď vidím, ako sa hostia opätovne k nám vracajú, keď ma poznajú po mene a keď vážnosť večerných servisov ozvláštni rodinná atmosféra.

Fakulta manažmentu (dnes Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu) mi otvorila oči, ako veci reálne fungujú. Host si vyžaduje viac ako len dobré jedlo. Na fakulte pôsobí mnoho erudovaných odborníkov, napríklad pani docentka Šenková, ktorá vždy pristupuje k študentom individuálne. Rád si

spomínam na naše debaty o tom, ako by som chcel zmeniť svet a ona ma krotila (smiech).

Mám pocit, že neexistuje vedomosť zo školy, ktorú by som v praxi nevyužil. Samozrejme, matematiku som nikdy nemal rád, bojoval som s ňou dva semestre a som rád, že pani docentka Litavcová z toho vedela vykúzliti ě-čko. S odstupom času som si uvedomil, že som jej mal venovať viac pozornosti, lebo ak momentálne niečo neviem, musím sa to naučiť sám pomocou internetu a to je už zložitejšie. Táto skúsenosť ma naučila, že vzdelanie a praktické skúsenosti sú nenahraditeľným základom pre úspech v akomkoľvek povolaní.

Mgr. Martin Halík

Riaditeľ Kresťanskej rómskej misie, pomocný duchovný v Markovciach

Absolvent Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU

Vybral som si PU, pretože som sa chcel stať pravoslávny kňazom a veril som, že to, čo rómska komunita skutočne potrebuje, sú tvrdo-pracujúci otcovia. Aj keď bolo vzdelanie prevažne teoretické, učitelia na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte (PBF) pre nás boli ako otcovia. Neboli to len prednášajúci; venovali nám čas, počúvali nás, pýtali sa, čo nám nebolo jasné, a vysvetľovali veci tak, aby sme ich pochopili. Ich vedenie bolo neoceniteľné a moje skúsenosti na PU boli vďaka nim veľmi cenné.

Vždy boli ochotní poradiť, vypočúť si naše obavy a zabezpečiť, aby sme problematike porozumeli. Tento druh osobnej pozornosti mi pomohol vybudovať si silný teoretický základ,

ktorý bol dôležitý v mojej práci. Lebo aj keď si to neuvedomujeme, história sa často opakuje a väčšina sociálnych problémov sa rieši stále dokola.

Vzťahy, ktoré som si vytvoril s profesormi, išli nad rámec svojich povinností, aby nás dobre pripravili na budúcnosť. Neboli to len pedagógovia, ale mentori, ktorí sa hlboko zaujímali o naše porozumenie a rast. Táto podporná atmosféra mi umožnila rásť, učiť sa novým veciam, a je to niečo, čo si dnes nesiem so sebou v práci. Hodnoty a zručnosti, ktoré som na PU získal s pomocou týchto oddaných učiteľov, boli pre moju službu nesmierne dôležité, najmä v mojej práci vo farnosti, ale aj v práci s rómskou komunitou.

Na PU som našiel nielen skvelých učiteľov, ale aj úžasných spolužiakov. Mali sme perfektný kolektív, v ktorom sme vedeli prebrať všetko, od malých osobných problémov až po globálne otázky. Naše diskusie boli často plné rôznych názorov a pohľadov na svet, no vždy prebiehali v priateľskej atmosfére. Aj keď sme sa niekedy nedokázali zhodnúť, učitelia nám pomáhali nájsť spoločný jazyk a pochopenie. To, že sme si vedeli po náročných debatách podať ruky a na druhý deň pokračovať v priateľstve, vytvorilo putá, ktoré pretrvali až dodnes. Tieto priateľstvá sú pre mňa nesmierne dôležité a sú jedným z cenných darov, ktoré mi štúdium na PU prinieslo.

Mgr. Zuzana Tilická, MPH

Operačná sestra – Nemocnica Bory

Absolventka Fakulty zdravotníckych odborov PU

Na ceste byť inštrumentárkou ma motivovala celý život moja mama, ktorá pracuje ako inštrumentárka. Mojmým snom bolo byť sestra špecialistka v odbore inštrumentovanie. Fakultu zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity (FZO PU) som skončila v roku 2019 ako sestra bakalár. Po skončení bakalárskeho štúdia som začala pracovať v Bratislave na Urologickej klinike s centrom pre transplantácie obličiek UNB Kramáre ako operačná sestra. Vzhľadom na môj mladý vek a náročnosť operácií, do ktorých spadali aj multiorgánové odbery, som po roku praxe zväžila zmenu pracoviska.

Naskytla sa mi príležitosť pracovať na Onkologickom ústave sv. Alžbety na klinike onkologickej chirur-

gie so zameraním na chirurgiu a gynekológiu. Za túto príležitosť pracovať na klinike 4 roky som nesmierne vďačná. Obohatila ma o množstvo profesionálnych a pracovných zručností a skúseností. Dennodenná práca s onkologickými pacientami ma naučila pokore a tomu, že treba prioritizovať pacienta. Zároveň som mala možnosť si popri práci dokončiť magisterský stupeň vzdelania externou formou. Simultánne som absolvovala program verejného zdravotníctva a dosiahla titul MPH.

Po aktívnych 2 rokoch praxe inštrumentovania som sa prihlásila na špecializačné štúdium na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave s odhodlaním byť svedomitou inštrumentárkou. Moje

aktuálne pracovisko je Nemocnica Bory, kde pracujem od roku 2023, prioritne na robotickej operačnej sále. Roboticky sa tu realizujú chirurgické, gynekologické a urologické výkony. Zároveň zastávam aj pozíciu úsekovej sestry pre chirurgiu. Robotická chirurgia je v dnešnej dobe celosvetový trend a je potrebné sa preto sústavne vzdelávať. Práca v Nemocnici Bory mi dáva možnosť neustále odborne rásť, byť súčasťou medicíny 21. storočia a robiť chirurgiu na svetovej úrovni v spolupráci aj so zahraničnými odborníkmi.

DOKTORANDSKÁ STÁŽ V MESTE VZDELANOSTI

Klaudia SOKOLOVÁ

Už druhýkrát v tomto roku sa mi ako internej doktorandke Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (PU) podarilo navštíviť jedno z mojich obľúbených miest – Univerzitu v Debrecíne. Počas krátkodobej stáže pre doktorandov som tam vďaka programu Erasmus+ absolvovala týždeň, ktorý obohatil nielen môj študijný, ale aj spoločenský život.

História Debrecínskej univerzity siaha až do 16. storočia. Reformovaná vysoká škola, založená v roku 1538, sa stala kľúčovou inštitúciou pre vzdelávanie a šírenie maďarskej kultúry. Rýchlo sa vyvinula na významné kultúrne centrum krajiny, vychovávajúc mnohých významných intelektuálov. Dnes má univerzita približne 30 000 študentov, z toho okolo 4 300 zahraničných, je jednou z najväčších vzdelávacích inštitúcií v Maďarsku, ponúka široké spektrum študijných programov s možnosťou štúdiá v angličtine a je vedúcim výskumným centrom vo východnom Maďarsku.

Debrecín sa nazýva aj „kalvínsky Rím“, keďže sa v 16. storočí stal centrom protestantskej reformácie v Maďarsku. Reformácia predstavuje kľúčové zameranie môjho výskumu, preto mi bolo zrejme už

v začiatkoch doktorandského štúdia, že návštevu tohto miesta nesmiem vynechať. Okrem historickej budovy univerzity spolu s univerzitným parkom sa pýši aj dejinami, ktoré sú k videniu skoro v každej mestskej časti (Veľký reformovaný kostol, Reformované kolégium, Dériho múzeum, Csokonaiho divadlo, radnica, Medický dvor, hotel a kultúrne centrum Zlatý býk, synagóga, Archív reformovanej cirkvi Potiského dištriktu), rôznymi typmi športovísk a kultúrneho vyžitia (futbalový štadión Nagyerdei Stadion, parky Déri Park či Nagyerdő, ktorého súčasťou je aj botanická záhrada, ZOO, aquapark Aquaticum, zábavný park, očarujúce fontány, bežecké a cyklistické dráhy a mnoho ďalšieho). Prebicyklovala som celé mesto, ale aj tak mám pocit, že ešte bude čo objavovať. Už teraz plánujem a teším sa na ďalší pobyt.

Erasmus+ stáž ma v štúdiu obohatila o nové zážitky, ale aj skúsenosti. Nie pre každého je jednoduché cestovať sám, spoliehať sa len na seba, komunikovať v cudzom jazyku, ale komunita Erasmus+ vás prevedie celým procesom. Vždy sa máte komu ozvať, ak potrebujete pomoc. Miestna komunita je zvyknutá na zahraničných študentov, preto sa vám domáci častokrát prihovoria sami. Koordinátori Erasmus+ vám pomôžu vybaviť si aj príspevok na zelenú = ekologickú dopravu, sprostredkujú vám propagačný materiál a podrobne opíšu celý proces vrátane neoblúbenej administrácie. Možno vás budú v prví deň sprevádzať stresujúce pocity, avšak nezúfajte. Keď sa zoznámite s budovou univerzity a svojim ubytovaním, pochopíte, že vycestovať sám na študijný pobyt bol naozaj dobrý nápad.

Ďakujem pani Tomko Medoňovej za pomoc pri organizácii celej stáže, pánovi profesorovi Kónyovi, môjmu školiteľovi, ktorý s ňou ochotne súhlasil a za dobré vzťahy s univerzitou, vďaka ktorým mám možnosť poďakovať aj pánovi doktorovi Foriskovi, ktorý bol mojím mentorom počas pobytu.

Foto: archív autorky

NE/OČAKÁVANÉ UDALOSTI NA ERASME V PORTUGALSKU

Patrik BÉREŠ

Študentská mobilita cez Erasmus+ v Portugalsku mi dala viac ako som očakával. Bola to moja prvá skúsenosť s mobilitou, a preto som si nevytváral vopred žiadne očakávania. Počas celého pobytu som častokrát musel opustiť svoju komfortnú zónu, čo nebolo vždy príjemné, avšak spätne to hodnotím, že mi to dodalo sebavedomie.

Som študentom druhého stupňa v študijnom programe šport pre zdravie na Fakulte športu Prešovskej univerzity (PU). V letnom semestri v akademickom roku 2023/2024 som absolvoval študentskú mobilitu cez program Erasmus+ v Portugalsku v meste Porto. Vybral som si univerzitu Polytechnical Institute in Porto, ESE (School of Education). Bola to moja prvá skúsenosť s mobilitou, preto som si nevytváral vopred žiadne očakávania. Porto je mesto rozprestierajúce sa na rieke Douro s bohatou históriou. Aj práve preto nebol problém dorozumieť sa v anglickom jazyku s väčšinou Portugalčanov. Väčšia jazyková bariéra vznikala v škole. Vzhľadom k mojim absolvovaným predmetom na prijímajúcej inštitúcii a pomerne nízkym

počtom Erasmus študentov bola väčšina prednášok v portugalčine. Portugalskí spolužiaci boli nápomocní, keď sa mi veľakrát snažili prekladať výklad vyučujúceho. Záverečné skúšky som absolvoval v anglickom jazyku. Absolvoval som aj jazykový kurz základy portugalčiny, čo hodnotím veľmi pozitívne.

Mojou obľúbenou činnosťou boli prechádzky po meste bez mapy, kde som sa snažil stratiť v nekonečných kamenných uličkách mesta. Cez veľkonočné prázdniny sme mali voľno 2 týždne, ktoré som aktívne využil na pešiu púť Camino de Santiago, teda púť z Porta po pobreží oceánu do španielskeho Santiago de Compostela, ktorá má vzdialenosť 260 km. Následne sme mali v júni

týždeň voľna, kedy sa konal celý týždeň študentský hudobný festival. Hlasnú hudbu sme vymenili za spoznávanie Portugalska. Navštívili sme hlavné mesto Portugalska Lisabon, Seville, a tiež juh Portugalska, ktorý je známy krásnymi plážami. Pobyt sa mi veľmi páčil, spoznal som inú kultúru a zažil iné prístupy pedagógov. Pozitívne hodnotím, ako som nabral väčšie sebavedomie čeliť problémom, keďže som bol v zahraničí na všetko sám a musel som sa spoľahnúť len na svoje schopnosti. Počas celého pobytu som častokrát musel opustiť svoju komfortnú zónu, čo nebolo vždy príjemné, avšak spätne to hodnotím, že mi to dodalo sebavedomie.

Foto: archív autora

ERASMUS+ V PORTE

Emilia BAČOVÁ

Ked' som sa rozhodla prihlásiť na Erasmus mobilitu, vedela som, že to bude jedinečná príležitosť, ktorú chcem využiť. Podľa rozprávania mojej staršej sestry, ktorá už Erasmus absolvovala, som túžila pocítiť na vlastnej koži, čo mi tento program môže ponúknuť a získať nezabudnuteľné zážitky na celý život.

Moje Erasmus dobrodružstvo ako študentky Fakulty športu sa odohralo v prístavnom meste Porto v Portugalsku, na prestížnej Universidade do Porto, jednej z najlepších univerzít na svete. Porto je mesto plné kontrastov – od nádherných historických budov a fotogenických miest až po ošarpané a zanedbané časti. Rozmanitosť podčiarkujú typické farebné kachličky na každom rohu, vzduchom sa nesie vôňa

neodolateľných sladkých krémových zákuskov a najlepší výhľad je, samozrejme, na Riberiapromenáde s výhľadom na rieku Douro a ikonický most Dom Luis I, ktorým som každé ráno prechádzala do školy s nemým úžasom. Navyše, pár minút pešo od môjho bydliska sa za ústím rieky rozprestieral živelný Atlantický oceán.

Cesta k Erasmus mobilite ale nebola tak lahodná a jednoduchá,

ako by som spočiatku očakávala. Vybavovanie tohto pobytu bolo pretkané množstvom “papierovačiek” a prekážok, čo si vyžadovalo veľa času a energie. Predstava o blížiacej sa polročnej skúsenosti mi však jednoznačne stála za to. Veľkú časť voľných chvíľ mimo štúdia som strávila objavovaním všetkých lákavých možností, ktoré mesto ponúka. Štúdium na Universidade do Porto bolo náročné, ale obohacujúce. V niektorých oblastiach som sa cítila ako doma, iné predstavovali výzvu, ktorú som prijala s odhodlaním. Snažila som sa dobehnúť spolužiakov, ktorí boli dávno popredu v zabehnutých koľajach.

Okrem štúdia mi univerzita ponúkala množstvo príležitostí športového aj spoločenského charakteru. Pridala som sa k tanečnej skupine, s ktorou som odrazu reprezentovala univerzitu na rôznych študentských a oficiálnych akciách a podujatiach. Zdieľanie týchto momentov spoločne mi umožnilo spoznať portugalskú kultúru zblízka a pritom si vytvoriť silné priateľstvá.

Zapojila som sa aj do miestnej Erasmus Student Network, ktorá

organizuje rôzne akcie, výlety, párty a programy Erasmus študentom po celej Európe. Surfing na vlnách Atlantiku, tanečné kurzy, jóga, maľovanie kachličiek a výlety do krásnych kútov Portugalska boli len niektoré z aktivít, ktoré som vyskúšala. Zoznámila som sa s množstvom zahraničných študentov, ale aj s krajanmi zo Slovenska a Čiech.

Pokiaľ som chcela zlepšiť svoje anglické konverzačné schopnosti, čo bol jeden z hlavných dôvodov, prečo som sa rozhodla pre zahraničnú mobilitu, musela som tieto príležitosti aktívne vyhľadávať. Zúčastňovala som sa akcií pre Erasmus študentov, konverzovala s miestnymi, turistami či ostatnými ochotnými študentmi. Táto snaha mi však pomohla posilniť moju angličtinu aj moje sebavedomie.

Zahraničný pobyt vo vzdialenejšej časti Európy od môjho domova mi umožnil dostať sa bližšie

k veľkým európskym mestám, ktoré som mala odrazu “na skok”. V Španielsku som navštívila hlavné mesto Madrid i čaročarú Sevillu a do Talianska som si zašla do mestečka Bologna. Každý víkend sme s novými priateľmi podnikali výlety do okolitých portugalských mestečiek, kultúrnych a prírodných krás.

Erasmus ma naučil prekonať svoju komfortnú zónu a nebojáčne sa

postaviť novým situáciám či problémom. Osvojila som si disciplínu a sebestačnosť. Prišla som na to, ako si viac vychutnávať a “predĺžiť” prítomný okamih, “chytať” západy slnka a ráno si zabehať pri vychádzajúcom slnku, kedy sa veľkomesto pomaličky zobúda a vyho máte na chvíľu len pre seba. Užívala som si atmosféru rušných turistických, ale aj autentických skrytých portugalských uličiek a kvalitne trávil čas s priateľmi pri dobrom jedle a nových zážitkoch.

Cítim, že som sa stala otvorenejšou a odvážnejšou voči svetu plného možností. Nevidím dôvod na strach z cestovania a plánovania, ani spontánnosti. Erasmus ma obohatil oveľa viac, než som očakávala, a posunul ma osobnostne spôsobom, ktorý presahuje všetky moje predstavy o pozitívach tohto programu. Získala som priateľov na celý život a zážitky, na ktoré nikdy nezabudnem. Slová nedokážu opísať, aké to je – treba to zažiť! Vrelo odporúčam každému využiť túto jedinečnú príležitosť.

Foto: archív autorky

NA ERASME SA MOŽNO NAJVIAC NAUČÍTE O SEBE SAMÝCH

Martin MAKARA

Všetko zbalené, lístky kúpené, posledných pár hodín do odchodu... Pražské univerzity sa však pre prudký nárast výskytu ochorenia COVID-19 zatvárajú až do odvolania. Takéto okolnosti sprevádzali môj prvý pokus o študijný pobyt v Prahe počas magisterského štúdia. Moja cesta sa napokon realizovala len ako virtuálna mobilita – nič proti Prahe, s výhľadom na Tatry, ale predsa len som túžil aj po osobnejšej skúsenosti s ňou. Získať sa mi ju podarilo v rámci doktorandského štúdia – uplynulý akademický rok som totiž strávil ako doktorand na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej (FF UK) a ako stážista na Ústave pre českú literatúru Akadémie vied Českej republiky (ÚČL AV ČR) v Prahe.

Keď som uvažoval, kam ako doktorand vycestovať, vzhľadom na svoj odbor – slovenský jazyk a literatúra – mi bolo jasné, že možnosťami zahltený nebudem. Rozhodoval som sa teda medzi dvomi alternatívami – Krakovom a Prahou. Obe ma lákali, hlavné mesto Českej republiky však nadto ponúkalo ešte dve výhody: jednak relevantnejšie zázemie pre môj výskum, no tiež okruh priateľov, ktorí tam pôsobia. Neváhal som preto príliš dlho a pustil sa do administratívy spojenej s plánom získať novú akademickú, ale aj spoločenskú skúsenosť. (Povzbudenie pre tých, ktorí Erasmus zvažujú: najnáročnejšia časť je úvodné zorientovanie sa v tom, čo všetko si treba pred cestou pripraviť, všetko ostatné je už jednoduchšie a zábavnejšie. A navyše na to nie ste sami, so všetkými papiermi vám ochotne pomôžu na rektorate. Týmto pozdravujem panie Fričekovú a Tomko Medoňovú a ďakujem im za všetku organizačnú pomoc!)

Pôvodne som zamýšľal vycestovať na zimný semester a v priebehu letného semestra absolvovať nadväzujúcu stáž. Keď nám však na jeseň prišla výzva s možnosťou požiadať o predĺženie pobytu na FF UK, zaváhal som len z logistických dôvodov – bude možné posunúť stáž na leto namiesto

prvotne dohodnutého marcového termínu? Ukázalo sa, že to nie je žiadny problém ani z prešovskej, ani z pražskej strany, a tak som až štvrtinu svojho doktorandského štúdia mohol stráviť v meste s najlepšie vybavenými knižnicami, aké

sa na území niekdajšieho Československa dajú nájsť.

O knižniciach nepíšem náhodou: pre doktoranda literárnej vedy sú tým, čím sú pre prírodovedca laboratóriá. Skrátka: domovským

pracoviskom. Keďže hlavná budova FF UK, ústredná požičovňa Mestskej knižnice v Prahe a Klementinum, sídlo Národnej knižnice Českej republiky, prakticky susedia, v okruhu pár desiatok metrov som sa dokázal dostať k takmer akýmkoľvek knižným či časopiseckým zdrojom, aké som pre svoj výskum (alebo aj osobný záujem) potreboval. Mnohým môže prísť predstava Erasmu stráveného predovšetkým

Pochopiteľne, štúdiom, respektíve výskumom – ak cestujete ako doktorandi – sa Erasmus nevyčerpáva. Aj v tomto prípade platí, že zahraničný študijný pobyt či stáž budú do veľkej miery také, aké si ich urobíte. Nikoho iste nemusím presvedčať o tom, že v Prahe je vždy čo robiť. Okrem toho, že som sa tam naučil pravidelne behávať v nádherných parkoch, ako je napríklad Stromovka, rýchlo som si našiel svoje obľúbené kaviarne

súpravou metra, ktorá v Prahe kedy jazdila, a niekoľko prehliadok fascinujúcej architektúry pražského dopravného podzemia. A aj to je len drobný zlomok z toho, čo sa dá za rok stihnúť aj v tom najbližšom zahraničí.

Akademický rozmer Erasmu je v prípade, že sa ho zúčastňujete ako doktorand, trochu odlišný ako v prípade cesty počas bakalárskeho alebo inžinierskeho, či magisterského štúdia. Už na FF UK som bol menej študentom a viac samostatným výskumným pracovníkom; to však neznamená, že som neabsolvoval aj klasické prednášky s ostatnými spolužiakmi. Podobne ako neskôr na stáži na ÚČL AV ČR, venoval som sa však predovšetkým svojej dizertačnej práci: šlo najmä o archívny a bibliografický výskum, konzultácie či prípravu priebežných publikačných výstupov. Pod vedením doktora Romana Kandu, ktorého výskumné zameranie mi je veľmi blízke, a preto som ho poprosil o tútorstvo v rámci stáže, som sa na ÚČL AV ČR zaoberal českým literárnovedným myslením v 20. storočí, detailne však najmä dielom Roberta Kalivodu.

Unikátnosť Erasmu nespočíva v možnosti vycestovať do zahraničia: tých je dnes veľa. Takýto zahraničný študijný pobyt či stáž sú však vzácne v tom, že krajinu a mesto, respektíve univerzitu či organizáciu, ktoré si vyberiete, môžete zažiť spôsobom, akým sa vám to už možno nikdy inokedy nepodarí. A pokojne sa pritom môže stať, že najviac poznania si odtiaľ prinesiete nie o svojom odbore či mieste, ktoré ste si zvolili, ale o sebe samých.

Foto: archív autora

v študovniach zvláštna, ak nie vyložene odstrašujúca, ak pre vás však čas strávený nad knihou nie je povinnosťou, ale radosťou, azda máte pochopenie pre vytrženie, aké som s knižničnými preukazmi vo vrecku zažíval.

a kiná, urobil som si aj výlety do okolia (napríklad na filmový festival v Karlových Varoch) a – pozor, kuriozita! – prihlásil som sa na odber noviniek pražského dopravného podniku, vďaka čomu som absolvoval jazdu najstaršou

VÝSKUMNÉ ZAMERANIA IESP V EURÓPSKOM SOCIÁLNO M PROSTREDÍ

Natália VRANKOVÁ, Stela RICHNAVSKÁ

Inštitút edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (IESP FF PU) sa v dňoch 17. apríla – 19. apríla 2024 zúčastnil na 13. Európskej konferencii pre výskum sociálnej práce, ktorá sa konala vo Vilniuse v Litve. IESP FF PU reprezentovala prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA; doc. Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD.; Ing. Peter Gallo, PhD.; Mgr. Stela Richnavská a Mgr. Natália Vranková aktívnou účasťou v posterovej sekcii. Z celkového počtu 600 návrhov na poster, ktoré hodnotila odborná komisia, bolo pripustených 40 návrhov. IESP FF PU sa v rámci nich prezentoval až štyrmi posterovými vystúpeniami.

Európska konferencia pre výskum sociálnej práce (ECSWR) je jedným z najväčších výročných výskumných podujatí sociálnej práce v Európe. Konferencia ponúka otvorený priestor pre členov európskej výskumnej komunity sociálnej práce stretnúť sa, spoznať sa a zdieľať výskumné zistenia a odborné vedomosti a zároveň budovať vzťahy pre potenciálnu spoluprácu. Zastúpenie IESP podčiarkuje význam vedeckej činnosti zúčastnených, keďže súhrnne bolo na konferenciu predložených až 600 návrhov z viac ako 40 krajín. Kritériá pre výber abstraktov podliehali dvojitému odbornému recenznému konaniu a následnému hodnoteniu konferenčného výboru. Vybraných bolo len 40 návrhov posterov, pričom IESP obsiahlo štyri z nich.

Výskumné zameranie členov IESP sa týkalo tém Self-Care Practice of First-year Social Work Students:

An International Comparison; Work Motivation of Social Workers in the Context of Industry 4.0; Intersections of Identity of World Social Work Nestors as Inspiration for Slovak Social Work a Sleep Chronotypes as an Object of Social Work Theory and Practice. Všetky prezentované témy vznikli v rámci riešenia projektov VEGA č. 1/0535/23 Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojenej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce a KEGA č. 027PU-4/2022 Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce.

Ústrednou témou konferencie boli Predstavy o budúcnosti: Výskum a diskurz sociálnej práce vo veku priemyslu 4.0 a ťažiskom konferencie bol výskum sociálnej práce, ktorý priblížil, ako technologické inovácie a komunikácia

prostredníctvom technológií menia a formujú interakcie sociálnej práce, jej vzťahy, intervencie a praktický výkon. Počas otváracieho ceremoniálu sa v mene Európskej asociácie škôl sociálnej práce (European Association of Schools of Social Work – EASSW) a Inštitútu edukológie a sociálnej práce (ktorý je členom asociácie od roku 2008) FF PU v Prešove prihovorila účastníkom konferencie doc. Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD., ktorá zastupuje IESP FF PU v EASSW od roku 2019 a v súčasnosti pôsobí na pozícii sekretára asociácie. Účasť členov IESP FF PU na medzinárodnej vedeckej konferencii prispela k prezentácii slovenskej vedeckej činnosti v oblasti sociálnej práce v európskom sociálnom prostredí.

Foto: archív IESP

VEDECKÉ SYMPÓZIUM INŠTITÚTU EDUKOLÓGIE A SOCIÁLNEJ PRÁCE

Natália VRANKOVÁ, Stela RICHNAVSKÁ

Inštitút edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (IESP FF PU) pravidelne usporadúva vedecké podujatia, na ktorých sa stretáva vedecká a odborná verejnosť s cieľom reflektovať aktuálne spoločenské problémy a javy. Témou ostatného vedeckého sympózia IESP konaného dňa 16. mája 2024 bola Migrácia – implikácie pre sociálnu prácu. Na sympóziu sa stretli poprední domáci aj zahraniční vedeckí pracovníci, ktorí vedecky reflektovali aspekty migrácie optikou poznania. Stretnutie podnietilo ďalšiu medzinárodnú spoluprácu a spoločnú participáciu na vedeckom skúmaní.

Podujatie otvorila dekanka FF PU prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA spoločne s riaditeľkou IESP FF PU doc. Mgr. Michaelou Skyba, PhD. V úvodnom predslve obe reflektovali potrebu a význam skúmania aktuálnej situácie spojenej s migráciou na Slovensku. Potrebu skúmania a reflexie migrácie konzistentne identifikovali hlavní rečníci v pléne. Prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA predstavila príspevok na ústrednú tému Implikácie migrácie pre sociálnu prácu.

Podujatie sa konalo v rámci riešenia projektu VEGA č. 1/0535/23 Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojenej s krízou vyvolanou

vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce, v rámci ktorého riešiteľa projektu participujú na realizácii výskumnej aktivity. Nadväzujúci prof. PhDr. Alexander Duleba, CSc. reflektoval migráciu prostredníctvom dôsledkov vojny Ruska proti Ukrajine na európsku bezpečnosť. Ďalší príspevok prezentoval Dr. h. c. prof. PhDr. Rudolf Dupkala, CSc., ktorý opísal problematiku imigrácie v kontextoch pluralizmu kultúr a hodnôt. Hodnotu nádeje ako odpovede na hrôzy vojny opísal vo svojom príspevku doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD., ktorý do migračnej politiky vniesol teologický rozmer významný pre proces inkulturácie migrujúcich.

V druhej a tretej sekcii referátov boli zastúpení domáci a zahraniční odborníci. Svoje príspevky spomedzi zahraničných účastníkov prezentovali prof. Florin Lazar so spoluautormi, dr. Bartosz Łukaszewski, dr. Renata Marszałek, dr. Tomasz Bierzyński a dr. hab. Małgorzata Duda, prof. univerzity Uniwersytet Papieski Jana Pawła II v Krakove. Domáce zastúpenie tvorili doc. Mgr. Michaela Skyba, PhD., doc. Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD., Mgr. Lívia Pastrnáková, PhD., Ing. Peter Gallo, PhD., Mgr. Natália Vranková, Mgr. Stela Richnavská a PhDr. Yulia Kovalchuk, ktorí ponúkli mozaiku informácii a pohľadov na problém migrácie.

Vedecké sympóziu bolo inšpiratívne aj pre ďalších účastníkov, ktorí uprednostnili pasívnu formu účasti. Nosnou myšlienkou sympózia bola migračná politika Slovenska, ktorá po roku 2014 získava na dôležitosti, zvlášť v pohraničných oblastiach s Ukrajinou. Dôvodom je dramatický nárast počtu migrantov smerujúcich do krajín Európskej únie. Cieľom vedeckého sympózia bolo prispieť do aktuálneho vedeckého výskumu mapovaním reálnej životnej situácie migrantov, prezentovať filozoficko-sociálne otázky migrácie a identifikovať mechanizmy, ktoré viedli k migrácii, prostredníctvom efektívneho posúdenia životnej situácie migrantov nástrojmi sociálnej práce. Prínos pre rozvoj teórie a praxe sociálnej práce je možné reflektovať prostredníctvom diskusie. Tá prispela k skvalitneniu a prehĺbeniu poznatkov prezentovaných na vedeckom sympóziu.

Foto: Zuzana POKLEMBOVÁ

PREŠOVSKÝ MUŽSKÝ VOLEJBAL SI PRIPOMENIE DEKÁDY OD NAJVÄČŠÍCH ÚSPECHOV

Jana PEREGRINOVÁ

Volejbalový klub VK MIRAD UNIPO Prešov štartuje v septembri už svoju 36. sezónu v najvyššej slovenskej súťaži a tento ročník bude vo viacerých ohľadoch jubilejný. Historické úspechy budú oslavovať 20 rokov i 10-ročnicu. Dôležitú rolu v nich hrala aj Prešovská univerzita v Prešove.

Na jar budúceho roka uplynie 20 rokov o sezóny, ktorá sa najvýraznejšie a zlatými písmenami zapísala do histórie nielen v Prešove, ale aj na Slovensku. Prešovské družstvá v nej skončili na 1. mieste, stali sa Majstrami Slovenska aj víťazmi Slovenského pohára. Majstrovský titul sa im podarilo získať ešte raz, a to pred desiatimi rokmi, v sezóne 2014/15. V modernej histórii sú akademici úspešnejší v ťažení o cennú trofej Slovenského pohára, ktorú odvtedy vybojovali pod vysokou sieťou ešte štyrikrát (2016, 2017, 2021, 2023). Klub sa dlhodobo udržiava na špici, o čom svedčia aj posledné umiestnenia na vicemajstrovských pozíciách (2022, 2023) a štvrté miesto v uplynulej sezóne.

Pohľad do histórie

Družstvo TJ Vukov Prešov v sezóne 1986/1987 prebral mládežnícky tréner Michal Kudla. Kolektív zvíťazil hneď v prvých krajských majstrovstvách a v kvalifikácii v Prešove historicky postúpil do 1. Slovenskej ligy, ktorá sa po rozdelení republiky premenovala na slovenskú Extraligu.

Prešovské družstvá v týchto súťažiach s výnimkou sezóny 2007/2008 štartujú dodnes. Volejbaloví funkcionári pri finančnom zabezpečovaní družstiev hľadali sponzorov, čo prinieslo zmeny názvu družstva – TJ Vukov Prešov, TJ ZPA Prešov, MŠK VTJ Sokol Prešov.

Pred sezónou 1997/1998 podpísal MŠK VTJ Sokol Prešov dohodu o prechode klubu pod Prešovskú univerzitu (PU), a tak získal štatút akademického družstva. Znamenalo to, že klub našiel domáce prostredie v peknom stánku Športovej haly PU. Jednotlivé družstvá štartujú pod názvom VK PU Prešov a v nasledujúcom období sa vďaka výborným podmienkam zo strany univerzity a funkcionárskemu zázemiu zaraďujú medzi špičkové kolektívy na Slovensku.

Pri družstvách mužov pôsobili postupne títo tréneri: Michal Kudla, Richard Vlkolinský, Juraj Hucec, Daniel Oravec, Rastislav Chudík, Jaroslav Vlk a Jozef Bréda. Postupne

sa družstvo presadzuje na medailových miestach. V sezóne 2003/2004 pod vedením trénera Richarda Vlkolinského získava VK PU Prešov 3. miesto v Extralige.

Nasledujúca sezóna sa považuje za historicky najúspešnejšiu

MAJSTRI SLOVENSKA 2004/2005, Slovenský pohár 1. miesto: Martin Sopko st., Michal Červeň, Radovan Škvarek, Roman Ondrušek, Peter Tholt, Milan Gešperik, Roman Špaček, Kamil Feňo, Stanislav Soták, Miroslav Hrivnák, Martin Sopko ml., Viktor Varchola a Peter Váhovský. Masér družstva: Vladimír Gábor. Prezident klubu: Martin Velecký. Družstvo mužov vedené trénerom Jaroslavom Vlkom vo finále play-off porazilo VKP Bratislava a stalo sa aj víťazom Slovenského pohára.

Po týchto úspechoch odchádza Jaroslav Vlk a časť hráčov pôsobiť do zahraničia. V klube vládnu funkcionárske nezhody, prezident Martin Velecký odchádza do Bratislavy, nastávajú finančné problémy a v sezóne 2006/2007 družstvo mužov Extraligu nedohrá, je vylúčené zo súťaže.

Nastáva úpadok volejbalu v Prešove, volejbalisti pokračujú vo volejbalovom oddiele TJ Slávia PU Prešov. Družstvo mužov pod vedením

trénera Petra Váhovského štartuje v 1. lige a po víťazstve v tejto súťaži cez kvalifikáciu postupuje po ročnej pauze do Extraligy.

V sezóne 2008/2009 prichádza do družstva mužov tréner Ľuboslav Šalata a pod novým názvom Slávia VK PU Prešov postupuje do finále Extraligy. Po prehrách v play-off s VK Chemes Humenné získava ďalšie cenné umiestnenie na Slovensku – 2. miesto.

Od roku 2009 vstupuje do prešovského volejbalu nový partner – firma MIRAD, s. r. o. Družstvo mužov a mládežnícke kolektívy štartujú pod novým názvom Slávia VK PU MIRAD Prešov, neskôr, po jemnej korekcii v názve, sa premenujú na VK MIRAD PU Prešov. V roku 2010 prichádza do Prešova nový manažér Marián Palenčár. Po udržaní Prešova v baráži Extraligy sa Prešov umiestňuje na deviatom mieste. Príchodom nových hráčov a ustálením pomerov v klube, Prešov ďalšie roky postupne napreduje.

Systematickou prácou, rok po roku, sa z deviateho miesta, cez šieste, piate a štvrté klub dočká vytúženého úspechu.

MAJSTRI SLOVENSKA 2014/2015, Slovenský pohár 2. miesto: Červeň Michal, Marcel Lux, Kamil Feňo, Matej Faron, Martin Sopko, Michal

Hudák, Kamil Pavlinský, Ľuboš Macko, Juraj Drobňák, Ľubomír Závacký, Erik Digaňa, Michal Rajduga, Tomáš Lampart. Tréner: Ľuboslav Šalata. Udržaním kvality tímu a po príchode odchovancov zo zahraničia získal Prešov po „kontroverznej“ prehre s Komárnom 2. miesto v Slovenskom pohári. Veľkými písmenami sa do štatistik volejbalovej histórie zapísala šnúra rekordnej 22-zápasovej neporaziteľnosti. Vo finálovej sérii zdolali Šarišania Komárno hladko – 4 : 0 na zápasy a opätovne získali vytúžený titul Majstrov Slovenska.

Mužský volejbal má v Prešove viac ako 90-ročnú tradíciu. Klub si od Slovenskej volejbalovej federácie vyslúžil štatút Centra talentovanej mládeže a výchove mladých volejbalových talentov sa momentálne venuje 8 certifikovaných trénerov vo všetkých vekových kategóriách od mladších cez starších žiakov, juniorov a kadetov až k mužom. Okrem titulov a trofejí sa môžu pochváliť viacerými zvučnými menami, ktoré vyrástli pod rukami skúsených trénerov, živí ich šport a podarilo sa im uplatniť v národnej reprezentácii aj v zahraničných kluboch, ako Martin Sopko st., Michal Červeň, Michal Hudák a Marcel Lux.

Foto: archív SVF, Veronika MIHALIKOVÁ

ÚSPEŠNÉ MAJSTROVSTVÁ EURÓPY V CROSSMINTONE AJ VĎAKA PF

Tamara LUKÁČOVÁ

Reprezentanti oddielu TJ Slávia Prešovskej univerzity (PU) Prešov Crossminton sa v dňoch 4. – 6. júna 2024 zúčastnili Majstrovstiev Európy. Dejiskom týchto majstrovstiev bol maďarský Balaton, kde sa naši reprezentanti umiestnili spomedzi 15 krajín a 250 hráčov na popredných priečkach a dopomohli tak Slovensku stať sa najúspešnejšou krajinou. Stalo sa tak aj vďaka Tamare Lukáčovej, odbornej asistentke z Pedagogickej fakulty (PF) PU, ktorá na Majstrovstvách Európy reprezentovala slovenské farby.

V poradí siedme Majstrovstvá Európy v crossmintone sa konali začiatkom júla pri Balatone v Maďarsku. Súčasťou šampionátu bola aj slovenská výprava, ktorá mala obsadenie vo viacerých vekových kategóriách, od tých juniorských až po seniorské. Nechýbali ani reprezentanti oddielu TJ Slávia PU Prešov Crossminton, a to konkrétne Tamara Lukáčová (odborná asistentka z Katedry hudobnej, výtvarnej a telesnej výchovy PF PU), Katarína Daduláková, Igor Novotný a Marek Ištók.

Počas prvého dňa šampionátu sa odohrávali viaceré kategórie štvorhry. V zmiešanej štvorhre sa predstavil pár Tamara Lukáčová (PF PU) a Igor Novotný. Po vynikajúcich výkonoch vo vyradovacej fáze sa dostali do semifinále, kde porazili druhý nasadený lotyšský pár a následne sa dostali až do finále. V ňom však podľahli slovenskému páru 2 : 0 na sety a umiestnili sa tak na 2. mieste. Na prvé miesta siahala aj Katarína Daduláková spolu so spoluhráčkou Silviou Hiščákovou (SbK Lipany), a to v kategórii ženskej štvorhry. Tento pár nenašiel premožiteľky a stali sa tak majsterkami Európy, vďaka čomu sme mohli počuť hymnu Slovenskej republiky prvýkrát na tohtoročných Majstrovstvách

Európy. V pomerne nabitej kategórii štvorhry chlapcov do 18 rokov sme mali zastúpenie v podaní Mareka Ištoka. Ten so spoluhráčom Tomášom Legathom (Sbk Lipany) vyhrali osemfinálový zápas proti poľským hráčom, avšak vo štvrtfinále podľahli druhému nasadenému poľskému páru a celkovo sa tak umiestnili na 5. – 8. mieste.

Druhý deň bol venovaný skupinovej fáze singlových kategórií. Katarína Daduláková a Tamara Lukáčová (PF PU) nás reprezentovali v kategórii žien. Obom sa podarilo zvíťaziť takmer vo všetkých zápasoch v skupine a dostali sa tak do vyradovacej fázy. Igor Novotný v kategórii mužov tesne podľahol v skupine vyššie nasadeným hráčom a nepostúpil tak zo skupiny. Marek Ištók hral v kategórii chlapcov do 18 rokov. V skupine si poradil s belgickým hráčom, no tesná prehra s maďarským a slovenským hráčom mu nakoniec nezabehpečili postup zo skupiny.

Posledný tretí deň sa konali už vyradovacie zápasy, do ktorých postúpili obe reprezentantky. Katarína Daduláková sa vo štvrtfinále stretla s druhou nasadenou hráčkou z Poľska, ktorej podľahla 2 : 0 na sety

a umiestnila sa tak celkovo na 5. – 8. mieste. Tamara Lukáčová (PF PU) si poradila vo štvrtfinále s chorvátskou hráčkou 2 : 0 a následne aj v semifinále s nasadenou poľskou hráčkou, taktiež 2 : 0 na sety. Vo finále sa stretla s reprezentantkou Slovinska, ktorú porazila v skupine 2 : 1 na sety, avšak finále už bolo v prospech slovinskej hráčky. Tá sa tak stala už trojnásobnou majsterkou Európy po rokoch 2012 a 2014. K finálovému zápasu sa vyjadrila aj samotná Tamara Lukáčová: „Vonkajšie podmienky boli počas finálového zápasu extrémne náročné. Vietor bol nárazový a často menil svoj smer; čomu bolo potrebné prispôbiť každý úder. Zároveň sa zápas hral na pravé popoludnie, kedy teploty dosahovali svoje maximum. Snažila som sa prispôbiť svoju hru týmto podmienkam, no počas zápasu som urobila viacero chýb ako súperka, čím sa neustále držala o pár bodov predo mnou.“

Aj vďaka Tamare Lukáčovej, odbornej asistentke z Pedagogickej fakulty PU sa Slovensko na Majstrovstvách Európy mohlo stať najúspešnejšou krajinou majstrovstiev.

Foto: archív autorky

HARMONOGRAM AKADEMICKÉHO ROKA 2024/2025

Vzdelávacia činnosť na všetkých fakultách Prešovskej univerzity v Prešove sa v akademickom roku 2024/2025 bude riadiť týmto harmonogramom:

DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE

ZÁPISY študentov na štúdium na AR 2024/2025

Bakalárske a magisterské štúdium 10. 06. 2024 – 06. 09. 2024

Doktorandské štúdium do 30. 08. 2024

Presný časový harmonogram zápisov je uvedený na webovom sídle každej fakulty

OPRAVNÉ ŠTÁTNE SKÚŠKY za AR 2023/2024

15. 08. 2024 – 30. 08. 2024

NOVÉ INFORMÁCIE

ZIMNÝ SEMESTER AR 2024/2025

01. 09. 2024 – 16. 02. 2025

Úvod do vysokoškolského štúdia (všetci študenti 1. roč. Bc. štúdia)

16. 09. 2024 – 20. 09. 2024

Presný časový harmonogram je uvedený na webovom sídle každej fakulty

Výučba v zimnom semestri

23. 09. 2024 – 21. 12. 2024

Presný časový harmonogram praxí v ZS je uvedený na webovom sídle každej fakulty

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE AKADEMICKÉHO ROKA

24. 09. 2024

Zverejnenie tém záverečných prác školiacim pracoviskom v MAIS

do 30. 11. 2024

Upraveňujúci zápis predmetov do letného semestra (sprístupnenie študentom)

10. 11. (14⁰⁰) – 29. 11. (12⁰⁰) 2024

Skúškové obdobie za zimný semester

23. 12. 2024 – 14. 02. 2025

LETNÝ SEMESTER AR 2024/2025

17. 2. 2025 – 30. 06. 2025

Výučba v letnom semestri

17. 02. 2025 – 16. 05. 2025

Výučba v letnom semestri pre končiace ročníky

17. 02. 2025 – 25. 04. 2025

Presný časový harmonogram praxí v LS je uvedený na webovom sídle každej fakulty

Zápis predmetov do ďalšieho roka štúdia v MAIS (sprístupnenie študentom)

06. 05. (13⁰⁰) – 30. 05. (13⁰⁰) 2025

Skúškové obdobie za letný semester

19. 05. 2025 – 30. 06. 2025

Skúškové obdobie za letný semester pre končiace ročníky

28. 04. 2025 – 24. 05. 2025

AKADEMICKÝ PREŠOV

apríl/máj 2025

ŠTÁTNE SKÚŠKY

Termín odovzdania diplomovej práce

do 30. 04. 2025 (12⁰⁰)

Termín odovzdania bakalárskej práce

do 06. 05. 2025 (12⁰⁰)

Náhradný termín odovzdania bakalárskej/diplomovej práce

do 13. 06. 2025 (12⁰⁰)

Uloženie záverečnej práce do systému MAIS-EZP PU

do 7 kalendárnych dní po fyzickom odovzdaní ZP

Riadne termíny štátnych skúšok pre bakalárske a magisterské štúdium

26. 05. 2025 – 30. 06. 2025

Opravné termíny štátnych skúšok pre bakalárske a magisterské štúdium

11. 08. 2025 – 28. 08. 2025

SLÁVNOSTNÉ PROMÓCIE – podľa harmonogramu fakúlt

jún – júl 2025 (resp. september – október)

PRIJÍMACIE KONANIE na AR 2023/2024

Bakalárske a magisterské št. programy – 1. kolo

19. 05. 2025 – 08. 07. 2025

Doktorandské št. programy

19. 05. 2025 – 08. 08. 2025

Bakalárske a magisterské št. programy – 2. kolo

18. 08. 2025 – 28. 08. 2025

ADMINISTRATÍVNE ZÁPISY študentov na štúdium na AR 2024/2025

Bakalárske a magisterské štúdium

09. 06. 2025 – 05. 09. 2025

Doktorandské štúdium

do 28. 08. 2025

Presný časový harmonogram zápisov je uvedený na webovom sídle každej fakulty

ISSN 1337-9208

9 771337 920002

napulze.unipo.sk